

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická

Psychologické aspekty internetové komunikace

Šárka Chaloupková

Bakalářská práce
2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Šárka Chaloupková
Osobní číslo: H09160
Studijní program: B6107 Humanitní studia
Studijní obor: Humanitní studia
Název tématu: Psychologické aspekty internetové komunikace
Zadávající katedra: Katedra věd o výchově

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem mé bakalářské práce je zjistit, jaký vliv má internetová komunikace na život studentů Univerzity Pardubice. V teoretické části se budu věnovat především popisu komunikace, internetové komunikace a bezpečné internetové komunikace. Objasním pojem internet a nastíním jeho stručnou historii. Vymežím několik druhů komunikačních prostředí na internetu. V praktické části provedu kvantitativní výzkum, který bude zkoumat vliv internetové komunikace na život studentů Univerzity Pardubice pomocí dotazníku. Zkoumaným souborem bude 90 - 110 studentů filozofické fakulty.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

NAKONEČNÝ, Milan. Psychologie osobnosti. Vyd. 2. Praha: Academia, 1997. 620 s. ISBN 978-80-200-1680-5. PLAŇAVA, Ivo. Jak (to) spolu mluvíme: psychologie dorozumívání i nedorozumění mezi lidmi. Vyd. 1. Brno: Vydavatelství Masarykovy univerzity, 1996. 120 s. ISBN 80-210-0412-6. RYBKA, Michal; MALÝ, Ondřej. Jak komunikovat elektronicky. Vyd. 1. Praha: Grada, 2002. 92 s. ISBN 80-247-0208-8. ŘEZÁČ, Jaroslav. Sociální psychologie. Vyd. 2. Brno: Paido - edice pedagogické literatury, 1998. 268 s. ISBN 80-85931-48-6. VÁGNEROVÁ, Marie. Základy psychologie. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2004. 356 s. ISBN 80-246-0841-3. VYBÍRAL, Zbyněk. Psychologie komunikace. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005. 320 s. ISBN 80-7178-998-4.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Jana Křišťálová**
Katedra věd o výchově

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2010**
Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2012**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

L.S.

PhDr. Mgr. Ilona Moravcová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2011

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 26. 3. 2012

Šárka Chaloupková

Poděkování

Tímto děkuji vedoucí své práce PhDr. Janě Křišťálové za rady, odbornou pomoc a čas, který mi při psaní bakalářské práce věnovala. Také děkuji všem respondentům za jejich čas a trpělivost při vyplňování dotazníků.

ANOTACE

Bakalářská práce je rozdělena na dvě hlavní části: teoretickou a praktickou. Teoretická popisuje komunikaci, internet a internetovou komunikaci. Vymezuje druhy internetové komunikace, rozdíly mezi komunikací tváří v tvář a komunikací internetovou. Také zmiňuje vliv internetu na dospívající, vliv na jejich studium, identitu a vztahy. Praktická část odpovídá na otázky týkající se vlivu internetu na jejich společenský život a vztahy s ostatními. Odpovědi také poukazují na to, jak se komunikace internetová liší od komunikace osobní. Kvantitativní výzkum byl proveden pomocí dotazníkového šetření mezi studenty filozofické fakulty Univerzity Pardubice.

KLÍČOVÁ SLOVA

komunikace, internet, internetová komunikace, psychologické aspekty

TITLE

Psychological Aspects of the Internet Communication

ANNOTATION

This bachelor thesis is divided into two main parts: a theoretical one and practical one. The theoretical part describes the communication, internet and the internet communication. It defines the types of the internet communication, differences between the communication „face to face“ and the internet communication. It also mentions the influence of internet on teenagers, on their studies, identity and relationships. The practical part answers questions about influence of internet on their social life and their relationships with others. Answers also indicate what is the difference between the internet communication and the personal communication. The quantitative research was carried out by means of a questionnaire method among the students of the University of Pardubice.

KEYWORDS

communication, internet, internet communication, psychological aspects

Obsah

1	Úvod	8
2	Teoretická část	9
2.1	Komunikace	9
2.1.1	Charakteristika komunikace.....	9
2.1.2	Historie komunikace	11
2.1.3	Masová komunikace	11
2.2	Internet.....	12
2.2.1	Charakteristika internetu	12
2.2.2	Historie internetu	13
2.2.3	Výhody a nevýhody internetu	14
2.3	Internetová komunikace.....	15
2.3.1	Charakteristika internetové komunikace.....	15
2.3.2	Pozitiva internetové komunikace	15
2.3.3	Negativa internetové komunikace.....	16
2.3.4	Druhy internetové komunikace	18
2.3.5	Internetová komunikace v ČR.....	23
2.3.6	Budoucnost internetové komunikace	23
2.3.7	Netiketa.....	24
2.3.8	Rozdíly mezi realitou a internetem	25
2.3.9	Aspekty internetové komunikace	26
3	Praktická část	31
3.1	Vliv internetové komunikace na společenský život, vztahy a sociální chování studentů	31
3.1.1	Předmět výzkumu	31
3.1.2	Cíle výzkumu	31
3.1.3	Stanovení hypotéz.....	31
3.1.4	Výzkumný soubor	33
3.1.5	Výzkumná metoda	33
3.2	Vyhodnocení výzkumu a interpretace dat.....	33
3.3	Porovnání výsledků s hypotézami.....	47
4	Závěr	51

1 Úvod

Mezilidská komunikace – to, bez čeho by lidská společnost nemohla existovat a fungovat. Využíváme ji denně od narození. Komunikujeme ve škole, v práci, při nakupování, doma. Komunikujeme dokonce i tehdy, kdy o tom ani nevíme, tedy na ulici, v čekárně u lékaře nebo v hromadné dopravě. Je důležitá pro navázání kontaktů, pomáhá nám najít přátele a partnery. Komunikací vše začíná. Má svoji historii, své prostředky a i své důvody. A především, jako vše ostatní, má svůj vývoj. Když byl vynalezen telegraf či telefon, nikdo si neuměl představit, že bychom v komunikaci mohli dosáhnout ještě něčeho většího. Stačilo pár desetiletí, a dnes tu máme něco, bez čeho si jen těžko dokážeme náš život představit.

Internetová komunikace se týká každého z nás, i když ne každý ji vyhledává. Kdo dnes neumí poslat e-mail, může se pro druhé zdát naprosto ztracený. Jejím prostřednictvím je komunikace mnohem snazší, než kdysi. Ale nejsou to jen pozitiva, se kterými se setkáváme. Zatímco mladí s touto komunikací vyrůstají, jako s nedílnou součástí života, jejich prarodiče vidí v internetu hrozbu. I mnoho odborníků se obává, co se bude dít dál s naší společností, pokud se bude internetová komunikace rozvíjet podobným způsobem, jako doposud.

Stejně jako všechny nové technologie a inovace, má internetová komunikace výrazný vliv na různé aspekty našeho života – na náš fyzický i psychický stav, na rozvoj našich vědomostí a dovedností a také na mezilidské vztahy. I přesto, že je internet v posledních deseti letech velmi diskutovaným tématem, věnuje se tomuto problému pouze zlomek literatury. Přičemž ty starší publikace zdůrazňují spíše jeho negativa, ty novější ho vnímají také jako důležitý nástroj nejen dorozumívání.

Já osobně používám internet i internetovou komunikaci a vnímám ji jako velmi užitečnou, především z důvodu její rychlosti a jednoduchosti. Jsem si vědoma všech rizik, která přináší. Ale myslím, že dokud si její vliv uvědomuji a umím ji správně užívat, není pro mě ničím riziková. Téma internetová komunikace je dnes aktuální a stejně tak i zajímavé, především její vliv na společnost, na jedince a vztahy mezi nimi.

2 Teoretická část

2.1 Komunikace

2.1.1 Charakteristika komunikace

Slovo komunikace je latinského původu a má velmi široké použití. Ve své práci se zaměřím na komunikaci, která probíhá mezi lidmi, tedy komunikaci sociální. Chápeme ji jako předávání myšlenek, informací, postojů a pocitů od jednoho člověka k druhému. „*Vychází z faktu výměny představ, idejí, nálad, pocitů, postojů atp. v mezilidském styku v průběhu vzájemné činnosti lidí. Oproti pojetí ryze mechanického přenosu informací ukazuje, že ve styku člověka s člověkem se informace nejen přenáší, ale též zároveň formuje, zpřesňuje a rozvíjí. V sociálně komunikační činnosti vidí aktivitu nejen na straně hovořící osoby, ale i na straně naslouchajícího.*“¹ Komunikace není považována za pouhý přenos informací mezi sdělujícím a příjemcem. Jde o sebe prezentaci, sebepotvrzování, vyjádření postojů k předmětu, ke komuniké a k příjemci. Komunikačními prostředky mohou být jazyk, pošta, telefon, počítač, televize, rozhlas.

Pro pojem komunikace existuje mnoho definic. Podle Bertranda Arthura Williama Russella „*komunikace slouží třem účelům: naznačovat fakta, vyjadřovat stav mluvčího, měnit stav posluchače.*“² Je vnímána jako sdělování a sdílení myšlenek, dorozumívání, výměna významů mezi lidmi a prostředek pozorovatelných projevů mezilidských vztahů.

Komunikace je proměnlivý proces, který vždy probíhá mezi dvěma nebo více lidmi a který je závislý na okolních podmínkách. Jednotlivými součástmi komunikačního procesu jsou komunikátor, který vysílá nějakou zprávu, a komunikant, který vyslanou zprávu přijímá. Komuniké je vyslaná zpráva, která je předána pomocí komunikačního jazyka. Cesta, kterou je zpráva předána, se nazývá komunikační kanál. Následuje reakce na přijatou zprávu - zpětná vazba (feed back). Důležitou roli hraje komunikační prostředí, tj. prostředí, ve kterém se komunikace odehrává.³

Ve skutečnosti je tento proces, který mívá obvykle charakter rozhovoru, mnohem složitější. Komunikátor se chystá něco sdělit z určitého důvodu – komunikační záměr. Vše,

¹ KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Jak si navzájem lépe porozumíme*. Vyd. 1. Praha: Svoboda, 1988, s. 12. ISBN 25-095-88.

² ŘEZÁČ, Jaroslav. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998, s. 108. ISBN 80-859-3148-6.

³ MIKULÁŠTÍK, Milan. *Komunikační dovednosti v praxi*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2003. ISBN 80-247-0650-4.

čím je záměr ovlivněn, jsou osobnostní proměnné. Vztahovým kontextem chápeme vztah mezi komunikátorem a komunikantem. Aby dal svůj záměr najevo, musí ho převést do sdělení, kterému ten druhý bude rozumět a pochopí ho stejným způsobem. Je důležité, v jaké situaci sdělení proběhne.⁴ Pokud toto sdělení na druhého zapůsobilo, mělo na něj nějaký účinek. Jestliže dojde ke zpětné vazbě, pak se záměr shodl s účinkem a komunikace probíhá správně.⁵

Komunikace by měla sloužit nejen k předávání určitých informací, vysvětlování popisů a postupů, ale především vytvářet vztahy mezi lidmi a sblížovat je. Měla by působit na druhého člověka a měla by posilovat pocity sebevědomí. Dále by měla pobavit, vzdělávat, pomoci uvědomit si svoje vlastní já a zbavit se vnitřního napětí, popřípadě se odreagovat od problémů.⁶

Komunikaci lze rozdělit do několika stylů. Jinak se bavíme se svým nadřízeným, jinak se svými rodiči a jinak s přáteli. Pokud se potkáme se svým známým, nedáváme najevo příliš své city a řekneme si spolu pouze několik zdvořilostních vět, pak používáme styl konvenční. Může přejít v konverzaci nebo nikoliv. Pokud ano, potom si vyměňujeme zajímavé informace, chceme se pobavit, potěšit. Konverzace je provázena příjemnými pocity. Účastníci jsou si rovni. Tento styl je označován jako symetrický vztah. Přesně naopak je tomu při stylu operativním. Jde o to, něco udělat, někam se dopracovat. Toho dosáhneme jedině tak, že jeden je nadřízeným, druhý podřízeným. Intimní styl se od všech předchozích liší. Jeho prostřednictvím se naplňují ty nejhlubší tužby.⁷

Známe několik typů motivací, které nás podněcují ke komunikaci. Pokud chceme něco předat, jde o motivaci kognitivní. O motivaci sdružovací se jedná v případě, že chceme navázat vztah, cítíme potřebu kontaktu. Při motivaci sebepotvrzovací si utvrzujeme mínění, které máme sami o sobě. Když komunikací signalizujeme svou roli a potvrzujeme její přijetí, mluvíme o motivaci adaptační.⁸

⁴ VÁGNEROVÁ, Marie. *Základy psychologie: úvod do informační vědy*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0841-3.

⁵ PLAŇAVA, Ivo. *Jak (to) spolu mluvíme: psychologie dorozumívání a nedorozumění mezi lidmi*. Vyd. 1. Brno: Vydavatelství Masarykovy univerzity, 1996. ISBN 80-210-0412-6.

⁶ MIKULÁŠTÍK, Milan. *Komunikační dovednosti v praxi*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2003. ISBN 80-247-0650-4.

⁷ PLAŇAVA, Ivo. *Jak (to) spolu mluvíme: psychologie dorozumívání a nedorozumění mezi lidmi*. Vyd. 1. Brno: Vydavatelství Masarykovy univerzity, 1996. ISBN 80-210-0412-6.

⁸ VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie lidské komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-291-2.

Pro existenci a organizaci každé společnosti je komunikace základním a důležitým procesem, bez kterého by společnost nemohla existovat nebo se dokonce vyvíjet. Komunikační proces je vzájemné působení mezi komunikujícími. Sdělení je přenášeno pomocí symbolů. Jedním z nejdůležitějších nástrojů lidské komunikace je řeč.⁹ Ke zdůraznění toho, co říkáme, užíváme neverbálních signálů – neverbální komunikace. Ty jsou často silnější než slova. Neverbální komunikace může sloužit společenským účelům, které nahrazují řeč, napomáhají řeči, vyjadřují emoce a vyjadřují postoje.¹⁰

2.1.2 Historie komunikace

Lidská komunikace má svůj vývoj. Prvním důležitým zlomem v komunikaci jsou zmínky o existenci jazyka z doby 10 000 let před Kristem. Dalším mezníkem je o 6000 let později nejstarší dochovaná písemná zpráva. Tisk byl vynalezen roku 1450. O tři staletí později vynalezl Morse telegraf, první zpráva byla telegrafem odeslána roku 1844. V roce 1861 byl vynalezen telefon. Časové úseky mezi jednotlivými mezníky ve vývoji komunikace se stále více zkracují. V minulém století šel vývoj kupředu ve stále kratších intervalech. Začal se používat rozhlas, televize, satelity, počítače, digitální zpracování informací písemných i obrazových. Díky rozvíjejícím se technologiím už dnes pojmem interpersonální komunikace nerozumíme pouze komunikaci tváří v tvář, ale i takovou komunikaci, která je možná mezi lidmi, kteří jsou od sebe vzdáleni tisíce kilometrů. V dnešní době už není pro informace vzdálenost žádnou bariérou.¹¹

2.1.3 Masová komunikace

S rozvojem techniky, především počítačů a internetu, se stále více setkáváme s pojmem masová komunikace. Komunikace s veřejností může být vedena formou dialogu nebo monologu. Dosud byla více zdůrazňována jednosměrná, monologická forma komunikace s veřejností. Tento typ komunikace nejčastěji oslovuje příjemce produktem (reklamou, novinovým článkem). Nejčastěji se jedná o komunikaci televize, rozhlasu, tisku. Proto je také chápána jako komunikace masmediální.

⁹ KUNCZIK, Michael. *Základy masové komunikace*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1994. ISBN 80-7184-134-X.

¹⁰ HAYES, Nicky. *Základy sociální psychologie*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2003, 166 s. ISBN 80-717-8763-9.

¹¹ MIKULÁŠTÍK, Milan. *Komunikační dovednosti v praxi*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2003. ISBN 80-247-0650-4.

Masová komunikace se vyznačuje veřejným charakterem, informace je dostupná každému potenciálnímu zájemci. Role jsou trvale rozděleny na původce a příjemce, přičemž tyto dva nejsou v přímém bezprostředním kontaktu. Masová komunikace má množinový charakter, původem i příjemcem je množina. Na to, jak příjemce zpracuje sdělení, může mít vliv přítomnost jiných lidí. Masová komunikace se setkává se mnoha negativními názory ze stran odborníků. Například Postman tvrdí, že „*informace jsou do médií zařazovány nejen z důvodu jejich obsahu, ale i proto, že vypadají atraktivně nebo něco vhodně symbolizují.*“¹² Některé informace v médiích by se daly definovat jako dezinformace ideologicky deformované zprávy apod. V mediální komunikaci se také využívá přesvědčovací strategie a propagandy. Masmédia bývají označována jako nositelé informací. Iniciují to, o čem se na veřejnosti začne později mluvit a uvažovat. Média určují hlavní proud, lépe si získají důvěryhodnost, při komunikaci s veřejností používají zábavný účel.¹³

2.2 Internet

2.2.1 Charakteristika internetu

Internet způsobil revoluci v počítačových a komunikačních technologiích jako ještě žádný vynález před tím. Díky telegrafu, telefonu, rádiu a počítači mohl vzniknout tento mechanismus k šíření informací, spolupráci a interakci mezi lidmi a jejich počítači bez ohledu na jejich geografickou polohu. V oblasti výzkumu a rozvoje informačních technologií se investice do internetu ukázala jako velmi výhodná. Partnery v rozvoji a zavedení této nové technologie byly vláda, průmysl i akademické obce. Internet nás ovlivňuje a můžeme na něj nahlížet z několika úhlů. Jedním z nich je jeho technologický vývoj nebo jeho provozní a řídicí aspekty. Velmi podstatné je i komerční hledisko a v neposlední řadě aspekt sociální. Vliv internetu sahá nejen do technické oblasti a rozvoje počítačů, ale i do sociální sféry.¹⁴

¹² VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie lidské komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000, s. 135. ISBN 80-7178-291-2.

¹³ VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie lidské komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-291-2.

¹⁴ *Internet Society* [online]. © 2011 [cit. 2011-12-17]. Brief History of the Internet. Dostupné z WWW: <<http://www.internetsociety.org/internet/internet-51/history-internet/brief-history-internet#Origins>>.

Virtuální svět je zcela odlišný od toho reálného. S rozvojem počítačů a internetových sítí se otevírá nová dimenze lidské zkušenosti. Termín „kyberprostor“ je zmiňován tak často, že se toto slovo zdá příliš všední a komerční. Nicméně, zkušenosti z používání počítače a internetových sítí mohou být v mnoha směrech chápány jako psychologický „prostor“. Když uživatelé zapnou počítač, spustí program, napíší e-mail nebo svůj počítač připojí k internetu, mohou mít pocit, ať už vědomě či nevědomě, že vstupují na nějaké „místo“ nebo do „prostoru“. Uživatelé připojení ke vzdálenému počítači nebo procházející webové stránky popisují toto chování jako „cestování“ nebo „cestu někam“. Pro aktivity, které probíhají online, jsou používána slova jako „světy“ nebo „pokoje“. Uživatelé také popisují, jak počítač rozvíjí jejich mysl a osobnost – je to „prostor“, který odráží jejich vkus, postoje a zájmy. Počítače a kyberprostor by se daly brát jako „přechodný prostor“, který je rozšířením individuálního světa - prostor, který je částí nás a částí těch ostatních. Pokud tedy čtou internetový příspěvek napsaný někým jiným, mají pocit, že jejich mysl je sloučená s jeho myslí.¹⁵

Stručnými slovy vysvětlil tento pojem ve své knize Cejpek jako „*počítačová a telekomunikační síť s různým technickým a programovým vybavením. Je to rovněž soubor síťových protokolů uzpůsobený k tomu, aby jednotlivé sítě mohly mezi sebou spolupracovat.*“¹⁶ Slovo internet přiblížil také Bělohradský tak, že „*skutečnost je inter nos, je mezi námi... Realita je pouze to, co vzniká v interakci, v dialogu. Internet... umožňuje všechno definovat v interakci, vše převést do dialogu.*“¹⁷ Internet je komunikační médium, nová a odlišná teorie poznání. Internet má vliv na lidskou komunikaci. Může být přínosem nebo může mít naopak velmi neblahý vliv.¹⁸

2.2.2 Historie internetu

Internet vznikl roku 1969 jako experiment americké armády. Bylo nutné zřídit komunikační strukturu bez řídicích center a ústředí, která by mohla být zničena. Jednalo se o obranný armádní projekt ARPANET (Advanced Research Project Agency). Šlo o propojení

¹⁵ SULAR, John. *The Psychology of Cyberspace* [online]. 1998 [cit. 2011-12-17]. Cyberspace as Psychological Space. Dostupné z WWW: <<http://www-usr.rider.edu/~suler/psycyber/psychspace.html>>.

¹⁶ CEJPEK, Jirí. *Informace, komunikace a myšlení*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 978-80-246-1037-5.

¹⁷ VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie lidské komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000, s. 152. ISBN 80-7178-291.

¹⁸ VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie lidské komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-291-2.

uzlových přestupů takovým způsobem, aby v případě poškození nebo zničení jednoho z nich, zůstal zbytek nadále v kontaktu. Tehdy se zdálo, že byla vyvinuta technologie, která zbavila mocenské orgány možnosti kontroly komunikace. Později se však ukázalo, že vše v digitální podobě samozřejmě kontrolovat lze.

V roce 1987 předala armáda tuto novou technologii americkým vědeckým a výzkumným institucím a vysokým školám. Podařilo se vybudovat síť NSFnet (National Science Foundation Network). Od té doby se internet začal rozrůstat a koncem 80. let se objevil na světové scéně.¹⁹ Vznikl nový komunikační prostor, který byl místem pro společenskou tvorbu, organizaci a trhem informací a znalostí – kyberprostor. Jeho infrastrukturou byly digitální technologie.²⁰

V dalším desetiletí se tempo rozvoje internetu zrychlovalo. Na začátku 90. let se začal přeměňovat na mezinárodní síť. Od roku 1993 do roku 1998 počet jeho uživatelů vzrostl o 100%. Nadále se předpokládal jejich stoprocentní meziroční nárůst. Přibývalo stále více funkcí internetu, které nahrazovaly aktivity, které byly doposud vykonávány tradičními prostředky. Všechny funkce vykonával mnohem rychleji a efektivněji.²¹

2.2.3 Výhody a nevýhody internetu

V dnešní době si nedokážeme představit nikoho, kdo by nevěděl, co internet je a k čemu slouží. A určitě si mnoho lidí ani nedokáže představit život bez něj.

Mezi výhody internetu se řadí možnost rychlého vyhledávání informací z celého světa. Umožňuje vyhledávat informace a vybírat si, které se nám hodí, nebo které nás nezajímají. Díky internetu můžeme pracovat v kteroukoliv dobu, práci řídíme podle sebe. V poslední době se značně využívá internetové bankovníctví a nakupování přes internet. Jednou z nejméně využívaných funkcí na internetu je komunikace a to i s těmi, se kterými bychom se osobně setkat nemohli.

Za nevýhody jsou považovány zdravotní potíže, které jsou spojeny s dlouhým sezením u počítače a nedostatek pohybu, změna životního stylu. Internet a především masová komunikace, kterou zprostředkovává, ovlivňuje do značné míry naše názory. Jsou zde také sdílené informace, které může zveřejnit téměř každý, proto se nikdy nedá spoléhat na její

¹⁹ CEJPEK, Jiří. *Informace, komunikace a myšlení*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 978-80-246-1037-5.

²⁰ LÉVY, Pierre. *Kyberkultura*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0109-5.

²¹ CEJPEK, Jiří. *Informace, komunikace a myšlení*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 978-80-246-1037-5.

důvěryhodnost. Navíc jsou data a informace (často vulgární, plné násilí) přístupné všem, proto je jeho vliv nevhodný, především na děti. Nakonec může být také příčinou technických problémů s počítači.

Velmi důležité je rozumné zacházení. Práce s internetem by měla probíhat s rozmyslem a potom může být velmi užitečný.

2.3 Internetová komunikace

2.3.1 Charakteristika internetové komunikace

V posledních dvou desetiletích se prostředky pro mezilidskou komunikaci výrazně změnily. Tyto změny jsou důsledkem nástupu internetu. Veškerá komunikace probíhá formou elektronické pošty, telefonování přes internet a diskusních skupin na internetu. Internetová komunikace je složitým fenoménem. Její význam roste a zlepšují se i programy, které ji zprostředkovávají. Názory na tento typ komunikace se liší. Uživatelům může pomáhat, může je ale i zcela zotročit. Je na každém z nás, jak s elektronickou komunikací naložíme. Jestli se dokážeme bránit před jejími negativy a na druhé straně jestli ji dokážeme využít ke svému prospěchu.

Stejně jako v reálné komunikaci se celý komunikační proces odehrává v nějakém kontextu, i v internetové komunikaci záleží na tom, kde, jak a za jakých okolností komunikace probíhá. Rozhodujícími prvky jsou čas, rychlost, prostor, srozumitelnost sdělení, emoce, které jsou během konverzace přítomny, vztah mezi komunikujícími a další.

2.3.2 Pozitiva internetové komunikace

Díky internetové komunikaci je možné si jednoduše předávat i velmi náročná grafická data, vyhledávat informační zdroje, dělit se a sdílet své poznání a to ve velmi krátkém čase. Přínosem je tedy informační dostupnost a propustnost, interaktivní předávání zpráv a rychlost navázání kontaktu²². Internetová komunikace usnadňuje práci. Umožňuje pracovat kdekoliv a kdykoliv. Pokud není práce závislá na výkonu na určitém místě v určitou dobu, pak umožňuje upravit si svůj pracovní styl tak, jak člověku vyhovuje. Tímto odpadají další problémy. Lidé

²² VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie lidské komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-291-2.

mohou pracovat doma, nemusejí dojíždět, a vydrží tak pracovat déle a v klidu. Toto virtuální prostředí také umožňuje práci ženám na mateřské dovolené a rodičům, kteří zůstávají doma s nemocným dítětem. Obecně se dá říci, že toto využití pomáhá utužovat rodinné vztahy.²³

2.3.3 Negativa internetové komunikace

I když je internet denně využíván a stále nám pomáhá, setkáváme se častěji s negativními reakcemi. Všeobecně by se dalo říci, že internet, především internetová komunikace má neblahý vliv na kvalitu řeči a myšlení, na životní styl a na zdravotní a psychický stav. Pokud jde o používání jazyka, je v prostředí internetové komunikace velmi zjednodušován. Jazyk je tak poznamenán syntakticky i sémanticky²⁴, kompozičně i stylově. Komunikace probíhá rychleji, komunikující šetří čas, proto píše rychle, reaguje bez rozmyšlení. Rychlost má vliv na to, že text odesílá bez jazykových korektur. Účastníci internetové komunikace si osvojují svůj společný jazyk, který má většinou nedostatečnou slovní zásobu, použitý jazyk má většinou podobu jazykového „gesta“. Vybíral vyslovil názor, že „v některých diskusních fórech jde podle něj o pouhé řazení komunikačních exhibicí, o konverzaci, vypovídání ne, takzvaný „pokec“ (chat).“²⁵ Jde tu podle něj spíše o zaznamenávání kratších či delších monologů, sebráním různých vulgarit a bizarností, která by jen stěží byla publikovatelná v jiných médiích. Je to zvláštní druh prezentace před veřejností, kdy zůstáváme v naprosté anonymitě.²⁶

Práce s internetem vyžaduje značnou schopnost sebekontroly. Někteří lidé, kteří pracují doma, mají tendenci pracovat více a déle, než by pracovali v zaměstnání, proto je riziko, že propadnou workoholismu nebo závislosti na internetové komunikaci. Přejímáním informací z internetu také může ztratit zájem o zjišťování informací vlastními silami a tvoření vlastních experimentů. Pokud pak začne komunikovat s více lidmi (desítkami až stovkami), internetová komunikace mu začne zabírat více času a nedovolí mu věnovat se vlastní práci.

²³ RYBKA, Michal; MALÝ, Ondřej. *Jak komunikovat elektronicky*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0208-8.

²⁴ Syntakticky = strukturálně (vztahy mezi slovy ve větě a mezi větami v souvětí). Sémanticky = významově.

²⁵ VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie lidské komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000, s. 152. ISBN 80-7178-291-2.

²⁶ VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie lidské komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-291-2.

Hrozí i újma na zdraví. Při sezení u počítače se zvyšuje riziko obezity a jiných zdravotních problémů.²⁷

V souvislosti s možnostmi počítačů, zvláště s jejich simulací reality, se objevují klinické výzkumy vlivu např. dlouhého pobytu ve virtuální realitě. Čermák a Navrátil vyslovili hypotézu, že „vystavení lidské psychiky virtuální realitě může mít paralelu s tzv. primárními symptomy schizofrenie: porušení asociace, efektivity, emoční stability a tendence k autistickému zpracování toho co vnímá.“²⁸ Dle autorů bychom „se měli obávat ztráty originality myšlení, chybné percepce vlastní osoby, nebo dokonce pocitů odcizení a obtížnějšího návratu do reálného světa, stírání hranic mezi vědomým reálným světem a světem virtuálním... Lze očekávat změny v agresivních vzorcích chování, vyšší pohotovost k agresi, ztrátu kontaktu se sociálním prostředím, depresivně autistické prožívání, spojené s autoagresivními tendencemi.“²⁹

Značnou nevýhodou komunikace na internetu by také mohl být fakt, že tato komunikace je ochuzena o veškeré neverbální projevy, které ke komunikaci patří. Některé výroky sdělené prostřednictvím internetu pak mohou vyznít zcela jinak, než by měly. Může se stát, že příjemce nemusí mít jasno, co měl autor na mysli. Mohl by brát informaci vážně nebo jako ironii, nemusí být zřejmé, jestli má autor dobrou nebo špatnou náladu apod.

2.3.3.1 Emotikony a zkratky

Jak jsem se již zmínila, internetová komunikace má především neblahý vliv na jazyk. Další nevýhodou, zvláště u písemné komunikace, jsou chybějící emoce a ostatní neverbální znaky velmi důležitý prvek komunikace. Z toho důvodu se používají emotikony neboli „smajlíky“. Jsou používány pro vyjádření našich pocitů nebo gest, když chybí vizuální kontakt. Jde o „obrázky“ sestavené ze základních textových znaků. Většinou vypadají jako obličej otočený o devadesát stupňů. Dnešní programy s nimi již počítají a automaticky emotikony převádějí do grafické podoby. Pokud tedy uživatel napíše „;-)“, program zobrazí

²⁷ RYBKA, Michal; MALÝ, Ondřej. *Jak komunikovat elektronicky*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0208-8.

²⁸ VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie lidské komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000, s. 154. ISBN 80-7178-291-2.

²⁹ tamtéž str. 154

smějící se obličej.³⁰ S emotikony by se to nemělo v žádném případě přehánět, ovšem při návštěvě některých serverů a chatů se mi zdá, jako by emotikony pomalu začaly nahrazovat základní znaky jako je např. tečka nebo čárka. Tak časté je jejich používání.

Pro používaná slovní spojení se využívá velké množství nejrozličnějších zkratk. Anglicky mluvící uživatelé používají zkratky běžně. Tyto zkratky jsou využívány i na českých stránkách. Nejčastějšími zkratkami používanými u nás jsou „BTW“ a „LOL“³¹.

2.3.4 Druhy internetové komunikace

Stejně jako ostatní typy komunikace, i ta internetová se dělí na několik druhů. Liší se především počtem účastníků komunikace a směrem probíhající komunikace. Internet se velmi rychle rozvíjí, a proto je nemožné popsat všechny systémy a programy, které jsou používány. Existuje také spousta programů, se kterými se většina lidí ani neseťká, a proto nejsou tak známé. Nejvíce používanými a nejoblíbenějšími programy jsou ty, které komunikaci lidem nejvíce zjednoduší. Nejjednodušším dělením komunikace je na komunikaci jednosměrnou a obousměrnou, která se dále dělí na individuální a hromadnou.

Jednosměrná komunikace je komunikací sdělovací. Tento druh komunikace nám nabízejí webové stránky. I když mají čtenáři možnost zapojit se do komunikačního procesu (odpovídat na otázky, na ankety, vyjádřit názor), v této komunikaci převládá jeden směr - od autorů ke čtenářům. I když se tedy čtenáři mohou interaktivně podílet, vždy převládá vliv redakce, původce zprávy. Do tohoto typu komunikace patří také vysílání televize a rádia. Je nejvhodnější, pokud je záměrem pouze informovat. Informuje ostatní o službě, výrobku nebo ideji a je možné díky ní zdůraznit pozitiva a potlačit negativa.

Při individuální komunikaci si lidé sdělují informace mezi sebou. Je to podobné jako rozhovor přes telefon nebo dialog tváří v tvář. Existují jednoduché prostředky, které nevyžadují připojení k internetu, účastníci jsou off-line. Do tohoto typu patří například klasická elektronická pošta (e-mail). Setkáváme se také se složitějšími typy prostředků, které vyžadují připojení, účastníci musí být on-line. Na druhou stranu ale umožňují okamžité sdělení zprávy. Řadí se sem služby založené na textu (ICQ), hlasu (internetová telefonie) a hlasu a obrazu (videofonie). Výhoda off-line přenosů je podržení zprávy do doby, než se

³⁰ RYBKA, Michal; MALÝ, Ondřej. *Jak komunikovat elektronicky*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0208-8.

³¹ „BTW“ (By the way). Česky „mimočodem“. „LOL“ (Lots of luck nebo laughing out loud). Česky „hodně štěstí“ nebo „hlasitě se chechtám“.

příjemce připojí k internetu nebo telefonu. On-line přenos naopak umožňuje velmi rychlé reagování, přijetí zprávy v reálném čase. Nejvhodnější je tento typ používat pouze pro debatu s přáteli, protože zasahuje do soukromí účastníků. K oslovení neznámých osob je vhodnější e-mail, který působí více formálně, oficiálně a není považován za tak vtíravé médium.³²

Hromadné komunikace se může účastnit omezený okruh, přesto velký počet lidí. Každý jednotlivec může sdělit svůj názor, informaci a všichni ostatní se tuto informaci mohou dozvědět a mohou na ni také reagovat. Dala by se přirovnat k zasedání nebo ke komunikaci na nástěnce. Nejznámějším typem hromadné komunikace jsou chaty³³ dostupné prostřednictvím webových stránek. Chatové systémy jsou v současnosti nejvyužívanějším typem, protože nevyžaduje instalaci žádných dalších programů. Jsou pomocí z internetového prohlížeče. Na internetu se setkáváme s množstvím debatních serverů. Některé jsou zaměřeny pouze na diskuse obecně, jiné se zabývají konkrétním problémem nebo zájmem (seznamky, internetové burzy, technické servery). Nejlépe a nejvhodněji je hromadná komunikace využitelná v debatních skupinách. Sdílejí se informace, které jsou určeny pouze určité skupině lidí a ne pro náhodného návštěvníka. Tyto debatní servery mívají často striktní pravidla, která jsou navíc ještě velmi složitá. Jsou známy uzavřené debatní skupiny, do kterých musí být člen pozván a moderované debatní skupiny, kde může být konkrétní příspěvek smazán moderátorem. Moderátor navíc určuje, kdo může do debaty vstoupit a zakázat vstup těm, kteří debatu ruší. Každý účastník by měl pravidla dodržovat. Proto jsou i takové servery, kde jsou účastníci děleni do skupin podle toho, jak se chovají a jak přispívají k rozvoji serveru.³⁴

Dalším dělením internetové komunikace je dělení na synchronní a asynchronní. O synchronní typ jde tehdy, pokud spolu komunikují oba účastníci ve stejný čas. To, co odesíláme, se okamžitě objeví jako zpráva u druhého na obrazovce. U asynchronního typu není nutné, být připojen k internetu současně s druhým. Zprávu si většinou vyzvedneme až po připojení k internetu.³⁵

³² RYBKA, Michal; MALÝ, Ondřej. *Jak komunikovat elektronicky*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0208-8.

³³ Slovo chat (z angličtiny) se doslovně překládá jako povídat si, klábosit, vykládat. Jedná se spíše o neformální formu rozhovoru (tzv. pokec).

³⁴ RYBKA, Michal; MALÝ, Ondřej. *Jak komunikovat elektronicky*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0208-8.

³⁵ ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2003. ISBN 80-7254-360-1.

2.3.4.1 Elektronická pošta

Je nejužitečnější a nepoužívanější službou internetové komunikace. Jejimi přednostmi jsou rychlost, jednoduché ovládání a pro přečtení nebo napsání zprávy není ani nutné, být přihlášen k internetu. Velmi důležitým prvkem je také možnost vkládání a odesílání různě velkých příloh (dokumenty, obrázky, hudba). Neplatí se za žádné poplatky. A navíc zůstane odeslaný e-mail uložen na serveru tak dlouho, dokud si ho příjemce nepřečte. Není divu, že je tento typ komunikace velmi využívaný a to jak u mladších, tak i starších uživatelů.

K e-mailu je možné se přihlásit pomocí klasických e-mailových klientů nebo pomocí webového rozhraní. Ve druhém případě je výhodou připojení k e-mailové schránce z kteréhokoliv počítače.

2.3.4.2 Instant messaging

Komunikovat přes internet se dá i jinými způsoby než e-mailem. Instant messaging³⁶ je metoda, která spojuje výhody internetu a telefonního rozhovoru. Zpráva je příjemcům tedy doručena okamžitě, ale nepředchází jí žádné obtěžování ve formě vyzvánění. Dotyčný si ji nemusí přečíst hned, jako je tomu u telefonování. Oproti e-mailu nám tento typ navíc umožní vidět všechny uživatele, kteří jsou právě připojeni, a můžeme s nimi tedy navázat okamžitý kontakt.

ICQ je společnost, která byla založena několika mladými počítačovými uživateli v červnu roku 1996 pod názvem Mirabilis. Lidé tehdy byli sice připojeni k internetu, ale chyběl jim kontakt s uživateli ostatními. Aby byla možná komunikace „tváří v tvář“ přes internet, vytvořili doposud chybějící službu – Instant Messaging. ICQ poskytuje komunikační nástroje, on-line obsah a služby využívané milióny uživatelů na celém světě. Program ICQ byl průkopníkem veškerých Instant Messaging programů. Nyní je tento program ještě navíc doplněn o funkci sociální sítě. Na ICQ se lze připojit jak z počítače, tak z mobilního telefonu. Průměrný uživatel je k tomuto programu připojen 5 hodin denně. Nejvíce (80%) uživatelů je ve věku 13 – 29 let. Je dostupný v 16 jazycích.³⁷ V České republice je nejoblíbenějším klientem tohoto typu.

V Americe jsou hojně využívány i jiné programy. Rozšířený je AOL Instant Messenger (AIM), MSN Messenger od firmy Microsoft a Yahoo Messenger. Existují i

³⁶ Z anglického jazyka. Doslova lze přeložit jako rychlé zprávy, rychlé zasílání zpráv.

³⁷ ICQ [online]. © 2010 [cit. 2011-12-18]. About ICQ. Dostupné z WWW: <<http://www.icq.com/info/about.html>>.

programy, které spojují více klientů najednou. Jsou to Miranda ICQ, Odigo, Trillian, Yahoo Messenger a IRC.³⁸

2.3.4.3 Sociální sítě

Jedním z nejvíce používaných komunikačních prostředků poslední doby jsou sociální sítě. Pomocí těchto sítí se sdružují lidé, kteří nemají možnost se osobně setkat, nebo se setkávají zřídka, ale i lidé známí a přátelé, kteří se spolu denně potkávají. Funkce sociálních sítí jsou různé. Vznikají z důvodu sdílení vlastního obsahu, z důvodu sdružování různých etnik, umělců, klubů, skupin, měst apod. Uživatel může ostatní informovat, kde v současnosti studuje nebo pracuje, co má rád, jaké jsou jeho záliby nebo co právě v určitý moment dělá. Může s nimi sdílet své fotky, odkazy na webové stránky, oblíbené písničky, videa. Ostatní na jeho obsah mohou reagovat. Popularita těchto sítí stále roste. Uživatel, který sociální síť používá, je stále v kontaktu se svými „přáteli“ a nemá pocit osamění, i když je třeba sám v místnosti. Mezi nejznámější sociální sítě patří například Facebook, Google+, Lidé.cz, Twitter, MySpace.

2.3.4.3.1 Facebook

Facebook byl založen v únoru roku 2004. Zakladatelem je Mark Zuckerberg, který studoval na Harvardské univerzitě. Vytvořil sociální nástroj, který slouží uživatelům k efektivnější komunikaci se svými přáteli, rodinou, známými a spolupracovníky. Je využíván ke sdílení multimediálních dat, k udržování vztahů, zábavě a kontaktu s přáteli. Po registraci, kterou může provést každý starší 13 let, je uživatel v kontaktu s lidmi, které osobně zná. Zprostředkovává základní síťové funkce a aplikace. Skládá se z hlavní stránky a profilu uživatele. Na hlavní stránce se zobrazují upozornění, aktualizace přátel, nové zprávy a žádosti přátel. Profil uživatele informuje ostatní o tom, co se dotyčný uživatel rozhodl sdílet, o jeho zálibách, vzdělání a zaměstnání a poskytuje kontaktní informace. Dále obsahuje fotky, videa, události, skupiny a stránky. Uživatelé spolu zároveň mohou komunikovat přes chat, osobní zprávy, příspěvky na zdi a druhé informují o tom, co právě dělají, prostřednictvím aktualizace stavu.

³⁸ RYBKA, Michal; MALÝ, Ondřej. *Jak komunikovat elektronicky*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0208-8.

Facebook je jednou z nejnavštěvovanějších sítí na světě. Má více než 800 milionů aktivních uživatelů. Více než polovina uživatelů se k Facebooku přihlašuje každý den. Průměrný uživatel má 130 přátel. Na facebooku je více než 900 milionů objektů (stránky, skupiny a události), které jsou uživatelům k dispozici. Průměrný uživatel je v interakci s 80 objekty. Během dne je na Facebook načteno průměrně 250 milionů fotek. Je přístupný v téměř 70 jazycích. Okolo 350 milionů aktivních uživatelů se přihlašuje k facebooku prostřednictvím svého mobilního telefonu.³⁹

2.3.4.3.2 Twitter

Twitter je informační síť, díky níž jsou uživatelé spojeni s nejnovějšími informacemi o tom, co je zajímavé. Tato síť byla založena roku 2006, zakladatelem je Jack Dorsey.⁴⁰ Uživatelé si vyhledávají informace, které je nejvíce zajímavé a mohou se připojit ke konverzaci. Základem Twitteru jsou příspěvky nazývané tweety. Každý tweet má maximálně 140 znaků a je rozšířen o podokno. Toto podokno obsahuje více informací a hlubší souvislosti. Je tedy možné vložit hlavní informaci a jako detaily použít fotografie, videa a další multimediální obsah. Má sídlo v San Francisku, ale používají ho lidé na celém světě. Je dostupný v angličtině, francouzštině, němčině, italštině, japonštině a španělštině.⁴¹

2.3.4.3.3 My Space

Jedná se o sociální síť, která umožňuje jejím členům vytvořit si jedinečný profil. Cílem je nalézt a komunikovat se starými i novými přáteli. Zahrnuje mnoho služeb – soukromé zprávy, e-mailové služby, seznamku, diskusní skupiny, instant messaging, hudební služby, videoslužby, mobilní služby a spoustu dalších. Nabízí kromě osobních profilů i profily známých herců, filmařů a hudebníků. Je dostupný osobám starším 14 let.⁴²

³⁹ *Facebook* [online]. © 2011 [cit. 2011-12-16]. Společnost. Dostupné z WWW: <<http://www.facebook.com/press/info.php?factsheet>>.

⁴⁰ Twitter. In *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, 29. 4. 2009, last modified on 13. 12. 2011 [cit. 2011-12-16]. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Twitter>>.

⁴¹ *Twitter* [online]. © 2011 [cit. 2011-12-16]. About. Dostupné z WWW: <<http://twitter.com/about>>.

⁴² *MySpace* [online]. © 2003 [cit. 2011-12-16]. Terms. Dostupné z WWW: <http://www.myspace.com/Help/Terms?pm_cmp=ed_footer>.

2.3.5 Internetová komunikace v ČR

Od roku 2005 do roku 2009 se počet uživatelů internetu téměř zdvojnásobil. V roce 2009 používalo internet 60% obyvatel České republiky. Stejným tempem narůstá i počet uživatelů, kteří internet používají ke komunikaci. Již několik let patří internetová komunikace k nejvyhledávanějším činnostem na internetu. Více je používán internet mezi muži než ženami, mezi mladšími než staršími a mezi studenty než zaměstnanými. Nejoblíbenější formou komunikace přes internet v roce 2005 byla elektronická pošta. Používalo ji až 74% uživatelů, v roce 2009 91% uživatelů. Co se týče elektronického telefonování, nebylo tak oblíbené jako e-mail, ale jeho popularita rostla každým rokem. Ostatní typy komunikace byly v celoevropském měřítku využívány spíše podprůměrně. Z průzkumů vyšlo najevo, že uživatelé věkové skupiny 16 – 24 let, využívali kromě elektronické pošty i jiné internetové komunikační služby. Naopak nejstarší věková skupina 65 – 74 využívala ke komunikaci výhradně elektronickou poštu. V komunikaci prostřednictvím chatování a aktivní účasti na sociálních sítích jsou nejčastějšími uživateli občané ve věku 16 – 24 let. Z hlediska zaměstnaneckého statutu zaměstnání, kteří nepracují manuálně a z hlediska vzdělání lidé se středoškolským vzděláním s maturitou.

V letech 2005 – 2009 byla Česká republika v celoevropském měřítku spíše podprůměrným uživatelem internetu. Nejvíce je používání internetu rozšířeno v zemích severní Evropy (Island, Norsko, Švédsko), nejméně v zemích jižní a jihovýchodní Evropy (Rumunsko, Bulharsko, Řecko, Srbsko). Co se týče internetové komunikace, jsou na tom všechny evropské země podobně (asi 9 z 10 uživatelů internetu používá internetovou komunikaci).⁴³

2.3.6 Budoucnost internetové komunikace

Význam internetové komunikace nepochybně roste. Mezi lidmi je stále více používána a stává se oblíbenější. Jednotlivé programy jsou stále zdokonalovány a vyvíjejí se i nové. Otázkou je, jak daleko bude tato cesta pokračovat a jakým směrem povede. Stále oblíbeným nástrojem zůstává e-mail, ale čím dál častěji se setkáváme i s virtuálními komunitami. Zde se scházejí lidé, kteří mají něco společného a jsou příslušníky určitého serveru. Jejich vývoj došel již tak daleko, že se objevují dvojrozměrná či trojrozměrná grafická prostředí, v němž si

⁴³ Český statistický úřad [online]. © 2011 [cit. 2011-12-20]. Internet a komunikace. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/internet_a_komunikace>.

uživatelé vytvoří tzv. avatar⁴⁴. Každý uživatel má vlastního avatara, kterému může nastavit různé vlastnosti a podobu. Tento avatar se pak pohybuje ve virtuálním světě. Vzniká tak „iluzivní svět“, kde jsou trojrozměrné místnosti, města a místa, ve kterých je možný pohyb jako v reálném světě. Podobným způsobem komunikuje s ostatními uživateli. Nejde už pouze o samotný text, ale i gesta rukou apod. Pro zobrazení či použití okolních věcí je nutné na ně kliknout (např. kliknutím na dveře se otevřou a uživatel vstoupí do vedlejší místnosti). Dalšími speciálními typy virtuálních komunit jsou online počítačové hry, kdy se přes internet připojíte ke hře, ke které jsou připojeni i další uživatelé, a společně se pohybujete ve virtuálním světě.

2.3.7 Netiketa

Netiketa⁴⁵ je označením pro „slušné chování“ na internetu. Popisuje, jaké chování se během komunikace na internetu předpokládá a které chování je nepřijatelné. Pokud je něco špatně, nejde většinou žádné záměrné chyby, ale nevědomé přehmaty, kterých se občas lidé dopouštějí.

Pokud se chystáme napsat zprávu nebo umístit informaci na internet, je nutné si uvědomit, co píšeme. Jestli nás později nemůže informace poškodit, protože se prostřednictvím internetu může stát velmi rychle veřejnou. Stejně tak není vhodné, sdílet s ostatními zprávu, která byla směřována jediné osobě jako privátní. Při komunikaci internetové, která je většinou ve formě textu, je rizikem špatný výklad emocí. Text nemusí být druhými pochopen zcela správně. Není vhodné zneužívat své anonymity k vulgárním nebo provokativním projevům a slovním napadáním druhých. Zároveň je zde riziko využití anonymity k podnikání nelegálních akcí. Důležitým prvkem nadále zůstává, jakou formu zprávy zvolíme. Tato volba se odvíjí od toho, s kým komunikujeme. Pro konverzaci s přítelem použijeme zcela jinou formu, než při komunikaci se svým nadřízeným. Základem je mít pochopení pro ostatní uživatele. Pokud se druhý dopustí chyby, nebo ostatní nesdílejí jeho názor, není nejvhodnější si o něm okamžitě za jeho výrok udělat negativní úsudek nebo ho odsuzovat.⁴⁶

⁴⁴ Slovo „avatar“ je převzaté z hindštiny a označuje vtělení či inkarnaci.

⁴⁵ Z anglického Netiquette (Network Etiquette), překládáno do češtiny jako etiketa na síti.

⁴⁶ SULAR, John. *The Psychology of Cyberspace* [online]. 1998 [cit. 2011-12-17]. The Basic Psychological Features of Cyberspace. Dostupné z WWW: <<http://www-usr.rider.edu/~suler/psyber/psychspace.html>>.

2.3.8 Rozdíly mezi realitou a internetem

Jedním ze zásadních rozdílů mezi virtuálním a reálným světem je vnímání času. V Británii proběhl výzkum, který porovnával časovou efektivitu a spokojenost s dosaženým rozhodnutím u dvou skupin. Jedna spolu diskutovala „tváří v tvář“, druhá prostřednictvím počítačů. Výsledky vyzněly ve prospěch přímé interakce v obou sledovaných parametrech. Skupina diskutující „tváří v tvář“ dospěla ke konečnému rozhodnutí o 30 minut dříve a její členové byli spokojenější s výsledkem diskuze než členové diskutující po síti.⁴⁷ Ve skutečnosti musíme na otázky reagovat rychleji, než na internetu, kde můžeme nad svou odpovědí přemýšlet tak dlouho, jak potřebujeme. Zároveň je ve skutečnosti možné soustředit se správně pouze na jeden rozhovor, na internetu jsme schopni vést více rozhovorů najednou. I proto se možná při virtuálním rozhovoru více setkáváme s kratšími a výstižnějšími odpověďmi. Často také dochází na internetu k neukončení rozhovoru, druhý může konverzaci přerušit z různých důvodů, při rozhovoru skutečném většinou dospějeme k nějakému závěru. Při komunikaci přes internet se odbočuje od tématu, otevírají se nová témata, při osobním kontaktu zúčastnění téma dodržují.

Z důvodu absence neverbální komunikace se virtuální komunikace liší od té skutečné především tím, že je vyžadována reakce na předešlé sdělení. Na rozdíl od reality, kde stačí fyzické neverbální znaky. Na internetu proto není, oproti skutečnosti, možné vést monolog. Může to být výhodou, protože ne vždy o danou konverzaci stojíme. Pokud někomu neodpovíme osobně, stačí mu naše postoje, výrazy a gesta, aby dále pokračoval ve svém výkladu. Ve světě virtuálním je nemožné pokračovat, pokud dotyčný neodepíše na předešlé sdělení. Velkým rizikem může být nepochopení, špatné pochopení významu. Během virtuální komunikace to bývá častějším jevem, než je obvyklé.

Přesto, že přes internet není možné použít neverbální komunikaci, je pro mnohé lehčí vyjádřit své emoce, než při osobním kontaktu. To mohou oceňovat především nesmělí a bázlívní jedinci. Na druhé straně je i mnoho lidí, kteří přes internet své emoce nedávají najevo vůbec, protože je pro ně zvláštní je vyjadřovat prostřednictvím přístroje. Při skutečném kontaktu vyjadřujeme své emoce přirozeně.

V běžném životě se často bavíme s lidmi, kteří jsou výše postavení i s lidmi, pro které jsme nadřízení my, a tento rozdíl je na rozhovoru patrný. Během konverzace přes počítač se obě strany zdají spíše vyrovnané, na stejné úrovni. Autorita nebo věk zde hrají mnohem menší roli.

⁴⁷ VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie lidské komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-291-2.

Pokud se ve virtuální realitě poznáme s někým novým, utváříme si o něm jiné názory a představy, než při poznávání osobním. Protože druhého nevidíme, nehodnotíme ho podle jeho vzhledu a oblečení, ale například podle zájmů.⁴⁸

2.3.9 Aspekty internetové komunikace

Je zajímavé, jak lidé v kyberprostoru prezentují svoji identitu. Při komunikaci přes internet mohou být sami sebou, nebo vyjádřit pouze část své identity, být zcela anonymní nebo v některých případech dokonce neviditelní. Je možné si zvolit jakékoliv jméno. Setkáváme se s pojmem *disinhibiting effect*⁴⁹, který souvisí s anonymitou. Může se projevat negativně, kdy se uživatelé chovají nevlídně a jejich chování je hrubé. Může se projevit pozitivně, kdy odkrývají své emoce a svěří se s důvěrnými věcmi. Je jednodušší se takto chovat ve virtuálním světě, kdy jsme anonymní, než tváří v tvář.⁵⁰ Stejně tak může uživatel na internetu vyjádřit své ego. Místo toho reálného se vžije do role někoho jiného a prezentuje své ideální ego, které vyjadřuje chtěný obraz toho, kým by chtěl být.⁵¹

Během toho, co uživatel sedí sám v místnosti a soustředí se na komunikaci přes internet, jeho vědomí se může měnit. Jeho mysl jako by se prolínala s myslí druhých. Dostává se do světa, kde je vše možné. Nastává u něho stav vědomí, který se podobá snu. To vysvětluje, proč je internet pro mnohé uživatele atraktivní. Dalo by se říci, že to souvisí se závislostí.

Všichni na internetu mají stejnou příležitost se vyjádřit. Jsou si zde rovni bez ohledu na jejich postavení, rasu, pohlaví a další. Někteří to nazývají jako „internetová demokracie“. I když nás ovlivňuje naše postavení v reálném světě, je i tato teorie neopomenutelná.

Pro někoho, kdo má jedinečné zájmy, je v osobním životě velmi těžké najít někoho, kdo by s ním jeho zájmy sdílel. Ale v kyberprostoru je to něco jiného. Je možné najít skupiny s různými zájmy a vlastnostmi, podle vlastních potřeb. Je jednodušší najít si přátele.

Přes internet je možné navázat stovky až tisíce vztahů. V jediné chvíli lze vést rozhovor s více uživateli najednou, aniž by o sobě ti druzí vzájemně věděli. Tím, že uživatel

⁴⁸ ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2003. ISBN 80-7254-360-1.

⁴⁹ Slovní spojení z angličtiny by se do češtiny dalo volně přeložit jako efekt ztráty zábrany.

⁵⁰ RYBKA, Michal; MALÝ, Ondřej. *Jak komunikovat elektronicky*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0208-8.

⁵¹ NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie osobnosti*. 1.vyd. Praha: Academia, 1995. ISBN 80-200-0525-0.

přispěje na server svojí zprávou, sdílí ji s více lidmi, kteří spolu mohou také navázat kontakt. Takto dále prochází obsah dalších subjektů a objektů. Internet zahrnuje nástroje, které umožní vyhledávání, filtrování a kontaktování skupin a lidí zefektivnit.

Většinu rozhovorů probíhajících přes internet lze zaznamenat a uložit do souboru. Na rozdíl od skutečného dialogu lze mít záznam o všem, co bylo řečeno. Dialog přes internet můžeme jednoduše převést do dokumentu. I když je někdy výhodné mít vše zaznamenané, lidé mohou být v nejistotě, zda nebude tento obsah zneužit.⁵²

2.3.9.1 Anonymita na internetu

Jednou ze zdůrazňovaných vlastností a výhod internetu je ta, že naše vystupování v jeho prostředí je anonymní. I když to není zcela pravdivé. Není obtížné si vyhledat, odkud dotyčný člověk na internet přistupuje a poté zjistit jeho osobní údaje (přes jméno, datum narození až po adresu). Anonymita je dělena na objektivní a subjektivní. Objektivní anonymita popisuje jaká je šance identifikace určitého uživatele, pokud po jeho identitě bude někdo pátrat. Subjektivní je anonymita z našeho osobního hlediska, tedy jaký je náš osobní názor na rozsah našeho utajení. Při používání internetu hraje anonymita významnou roli. Obzvláště je důležité brát v úvahu, co hrozí, pokud bude naše totožnost odhalena.⁵³

2.3.9.2 Kyberšikana

Kyberšikana je nebezpečný jev v komunikaci, který je realizován prostřednictvím komunikačních technologií (telefon, internet). Má za následek poškození nebo ublížení oběti. Úzce souvisí s šikanou s tím rozdílem, že kyberšikana se neprojevuje jako fyzické napadení, pouze psychické. Útok je snadný, protože útočník vystupuje anonymně, proto nemá takový strach z odhalení a dopadení. Nástroje jsou jednoduché a dostupné každému. Útočník má lehký přístup k oběti, může komunikovat kdekoliv a s kýmkoliv. Nevidí, jak napadená osoba reaguje, a proto si neuvědomuje, jak moc jí ubližuje. Navíc tomuto typu šikany může přihlížet mnohem více lidí. Kyberšikana se může projevit publikováním ponižujících záznamů nebo fotografií, pomlouváním, ztrapňováním, napadáním v online komunikaci, vyloučením

⁵² RYBKA, Michal; MALÝ, Ondřej. *Jak komunikovat elektronicky*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0208-8.

⁵³ ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2003. ISBN 80-7254-360-1.

z virtuální skupiny obtěžováním. Stejně jako šikana je kyberšikana rizikem pro oběť a může skončit velmi tragicky.⁵⁴

2.3.9.3 Internetová komunikace a její vliv na dospívající

To, co kdysi bývalo mládeži a dospívajícím neznámé a skryté, to se dnes prostřednictvím internetu mohou dozvědět v okamžiku. Na internetu se setkávají mladí lidé s mnoha hrozbami. Není to jen násilí nebo riziko šikany. Hrozbou je i fakt, že vyhledávají internet a počítače všeobecně stále častěji a více. Proč tomu tak je? Co jim nabízí internet na rozdíl od běžného života?

Během dospívání se všichni hledáme. Nevíme, kdo jsme, kam směřujeme, co chceme. Internet se naskytl jako prostředí, kde by alespoň na část těchto otázek mohl dospívající nalézt odpověď. V tomto věku je také velmi důležitý pocit začlenění. Mladí rádi někam patří. A na internetu je to lehčí než ve skutečnosti. Je možné být členem různých skupin s odlišnými zájmy a názory. Je velmi lehké najít ty pravé a „zapadnout“ a přitom to navíc dělat tak, aby o tom okolí nevědělo. Tady mohou být konečně nezávislí, dělat vše podle sebe, bez dozoru rodičů. Velkou výhodou je také zdokonalování své sociální identity a také je pro mladé mnohem snazší zkoušet prostřednictvím internetu různé sexuální aktivity⁵⁵.

Z několika důvodů je pro dospívající internet také prostředím, kde si hledají své partnery a partnerky. Hlavním důvodem je fakt, že mají na výběr z velkého množství potenciálních partnerů z různých částí světa a navázání kontaktu je přitom tak snadné, že se rozdílů nemusí obávat. Navíc, pokud jsou odmítnuti, není to takové, jako v reálném světě.

Internetové vztahy však nejsou tím, čím jsou vztahy skutečné. Skutečná přátelství se od těch internetových liší. Nevznikají tak rychle, ale určitou dobu se vyvíjí. Reálné vztahy jsou mnohem hlubší a nejsou tak povrchní. Virtuální vztahy trvají často kratší dobu, než ty skutečné. Proto se mnoho dospívajících snaží tyto vztahy převést do reality. I toto však skýtá rizika. Mladí lidé si o svém vztahu přes internet vytvoří očekávání, která pak mohou být zcela zničena. Proto je někdy lepší držet vztah v rovině virtuální a nesnažit se ho za každou cenu

⁵⁴ KREJČÍ, Veronika. *Kyberšikana: Kybernetická šikana*. Olomouc, 2010. ISBN 978-80-254-7791-5. Odborná studie. Univerzita Palackého, fakulta pedagogická.

⁵⁵ Tyto aktivity nazýváme cybersex (kybersex).

převést do roviny reálné. Samozřejmě není ani dobré zaměřit se pouze na vztahy přes internet. V tomto případě hrozí riziko závislosti na internetu.⁵⁶

2.3.9.4 Informační technologie a studenti vysokých škol

Po přijetí na vysokou školu začíná studentům nový život. Dostanou se do nového prostředí, jejich denní program je pohyblivý a mají velmi snadný přístup k internetu. Toto všechno přispívá k tomu, aby využívali internet více, než dříve. Proto jsou, co se týče závislosti na internetu, nejrizikovější skupinou. Toto má pak negativní dopady především na zdravotní stav jedince (bolest zad, rukou, očí; zhoršení zraku, nespavost), absence ve výuce, studijní výsledky a sociální vztahy jedince. Podle průzkumů v zahraničí se závislostní chování v souvislosti s používáním internetu mezi vysokoškolskou populací vyskytuje u 6–13 %. U nás se zatím mnoho průzkumů neprovedlo. Z výzkumu Šimkové a Činčery z roku 2004, kde bylo dotazováno 341 studentů, vyplynulo, že v ČR je 6% studentů vysokých škol se závislostí na internetu.⁵⁷

2.3.9.5 Závislost na internetu

Jak píše D. Šmahel ve své knize, lze podle Griffithse vymezit závislost několika symptomy. Příslušná aktivita, v našem případě připojení k internetu, se stane velmi důležitou, někdy i nejdůležitější činností. Pokud se zrovna závislý této činnosti nevěnuje, přemýšlí o tom, až se jí bude opět věnovat. Není-li připojen k internetu, mění se jeho nálada (např. není schopný se soustředit) a dostávají se abstinenční příznaky (nepříjemné pocity). Pokud je člověk závislý, internet používá stále častěji, aby uspokojil své potřeby, a přestane se věnovat své práci, zájmům, rodině, přípravě do školy.

Z hlediska dělení závislostí je závislost na internetu závislostí aktivní, psychickou i fyzickou. Po přerušení se tedy dostávají symptomy fyzické (bolest hlavy) i psychické (neschopnost normálního fungování, soustředění). Ohledně této závislosti byla provedena řada výzkumů. Nebylo však zjištěno nic zvláštního a překvapivého. Vyplývá z nich pouze fakt, že na internetu jsou závislí spíše muži a že lidé závislí na něm tráví více času. Protože

⁵⁶ ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2003. ISBN 80-7254-360-1.

⁵⁷ Užívání psychoaktivních látek a informačních technologií u vysokoškolských studentů. *Adiktologická ambulance: Poradenství v oblasti závislosti* [online]. © 2010 [cit. 2012-01-17]. Dostupné z: <http://poradna.adiktologie.cz/article/uzivani-psychoaktivnich-latek-a-informacnich-technologie-u-vysokoskolskych-studentu/>.

jsou tyto činnosti spojeny s kontaktem mezi lidmi, faktem by mohlo být, že je k této závislosti dovedla osamělost nebo neschopnost navázat vztah v běžném životě. Ale i zde se mohou vyskytnout výjimky.⁵⁸

2.3.9.6 Prokrastinace

V souvislosti s užíváním internetu u dospívajících se můžeme setkat i s pojmem prokrastinace. Prokrastinací rozumíme odkládání úkolů do školy a učení na pozdější dobu, což je navíc doprovázeno nepříjemnými pocity, nejčastěji úzkostí. Studenti často unikají před nepříjemnými činnostmi (učení, rozhodnutí, plnění úkolů) do prostředí internetu, kde se věnují činnostem příjemným (facebook, on – line hry, chatování). Prokrastinace je pak samotný konflikt mezi skutečnou činností a činností, kterou je nutno vykonat. Pokud student uniká před povinnostmi stále k jedné činnosti, lze se domnívat, že se jedná o závislost.⁵⁹

⁵⁸ ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2003. ISBN 80-7254-360-1.

⁵⁹ Prokrastinace. *Adiktologická ambulance: Poradenství v oblasti závislosti* [online]. © 2010 [cit. 2012-01-17]. Dostupné z: <http://poradna.adiktologie.cz/article/clanky-o-tematu-2/>

3 Praktická část

3.1 Vliv internetové komunikace na společenský život, vztahy a sociální chování studentů

3.1.1 Předmět výzkumu

Téma psychologických aspektů internetové komunikace je obsáhlé. Protože je, podle mého názoru, internetová komunikace důležitá pro společenský život mladých lidí, zaměřila jsem se především na její vliv na sociální chování uživatelů, na internetová přátelství, na vztahy přes internet a na informace, které prostřednictvím internetu sdělují. Výzkum je také zaměřen na změny společenského chování při komunikování přes internet a na to, jaká nebezpečí podle nich internetová komunikace přináší.

Výzkumný problém

Jaký vliv má internetová komunikace na vztahy a společenský život studentů filozofické fakulty univerzity Pardubice?

3.1.2 Cíle výzkumu

Cílem výzkumu je zjistit, jestli uživatelé raději navazují nové vztahy prostřednictvím osobního kontaktu nebo internetu, z jakého důvodu je pro ně internetová komunikace tak oblíbená. Jestli se jejich sociální chování na internetu liší od sociálního chování v reálném prostředí. Zda internetová komunikace ovlivňuje jejich dřívější vztahy. A jak se staví k poznávání nových lidí prostřednictvím internetu. Cílem je také porovnat, jak se chovají k druhým na internetu a jak v reálném světě, jestli k utváření vztahu preferují internet nebo komunikaci tváří v tvář.

3.1.3 Stanovení hypotéz

H1: Studenti, kteří mají zkušenost se vztahy vzniklými přes internet, vnímají internetovou komunikaci více kladně, než studenti, kteří s těmito vztahy zkušenosti nemají.

Kromě toho, že přednostmi internetové komunikace jsou rychlost, jednoduché ovládání, dostupnost informací, mezi další důvody, proč je v takové míře používána by se mohly týkat i možnosti navázání nových vztahů a poznávání nových lidí. Prostřednictvím internetu je seznamování lehčí ve všech směrech. Není potřeba tolik odvahy pro to, aby dotyčný druhého oslovil, má možnost většího výběru a pokud to nevyjde, jednoduše se ukončí rozhovor a účastníci o sobě už nikdy neuslyší. Toto je také jeden z důvodů, proč by mohla být internetová komunikace tak oblíbená.

H2: Studenti, kteří si často píší najednou se čtyřmi a více uživateli, mají menší chuť setkat se s přáteli osobně, než studenti, kteří si často píší s méně uživateli.

Je jasné, že si občas člověk potřebuje od konverzování dát pauzu. Jak je to s komunikací internetovou? Je stejně vyčerpávající jako komunikace tváří v tvář? Dnes vlastně můžeme komunikovat mnohem více než dříve, i když jsme sami, tedy prostřednictvím internetu. Někdy vedeme více rozhovorů najednou, a přitom v každém z nich se zabýváme něčím jiným. Jsou respondenti po takovém konverzování společensky unavení, naplňuje je internetová komunikace, nebo mají ještě chuť jít mezi své přátele a bavit se s nimi osobně?

H3: Studenti, kteří u sebe během internetové komunikace zaznamenávají změny ve společenském chování, používají internetovou komunikaci méně, než studenti, kteří změny nezaznamenávají.

Je možné, že během internetové komunikace se u uživatelů objeví nové vlastnosti, které se u nich v běžné konverzaci tolik neprojeví. Může jít o vlastnosti kladné, ale i záporné. V takovém případě by se dalo předpokládat, že takoví jedinci se budou snažit internetovou komunikaci omezit a začnou vyhledávat spíše komunikaci tváří v tvář.

H4: Studenti, kteří se na internetu setkali s agresivním chováním, navazují na internetu kontakt s cizími lidmi méně, než studenti, kteří se s agresivním chováním na internetu nesetkali nikdy.

Internetová komunikace nabízí kontakt s cizími lidmi, což nemusí být vždy dobré. Je zde velmi vysoká pravděpodobnost, že se setkáme s agresivním chováním. Toto agresivní chování se může týkat přímo nás, nebo můžeme být jeho svědky. Proto se dá předpokládat, že

lidé jsou na internetu diskrétnější, více si všímají toho, co o sobě dají ostatním vědět a s kým se dají do hovoru. Je možné, že důvodem, proč tak málo konverzuji s cizími lidmi, je i hrozící nebezpečí od uživatele, kterého neznají.

3.1.4 Výzkumný soubor

Protože se internetová komunikace týká především mladých lidí, ve velké míře také studentů vysokých škol, jako vybraný soubor jsem vybrala studenty filozofické fakulty univerzity Pardubice. Souborem bylo tedy 90 studentů z různých oborů filozofické fakulty ve věku od 21 do 25 let. Mezi respondenty bylo 16 mužů a 74 žen.

3.1.5 Výzkumná metoda

Protože jsem použila kvantitativní výzkum, jako výzkumnou metodu jsem zvolila dotazník. Dotazník bylo možné vyplnit v digitální podobě, rozeslala jsem ho přátelům prostřednictvím e-mailu (kde byla 100% návratnost), ti ho poslali dalším přátelům. Dotazníky jsem posílala od 21. 1. 2012 do 28. 1. 2012, dokud se mi nevrátilo 90 kusů. Dotazník obsahuje 22 otázek. Zvolila jsem uzavřené a polouzavřené otázky. V jedné části otázek byla možná pouze jediná odpověď, v druhé části více možností. Respondenti odpověděli na všechny otázky.

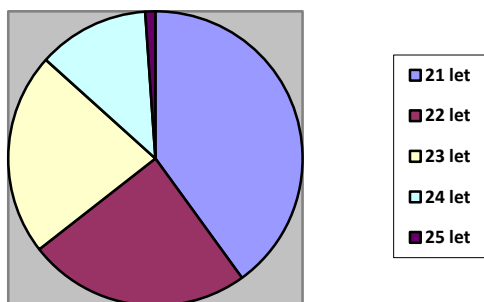
3.2 Vyhodnocení výzkumu a interpretace dat

3.2.1 Charakteristika respondentů

Pohlaví

Mezi respondenty byla převaha žen. Vzhledem k tomu, že byl výzkum proveden na fakultě filozofické, kterou studují častěji ženy, jsem tuto převahu předpokládala. Z 90 respondentů bylo 74 žen – 82,2% a 16 mužů – 17,8% .

Věk

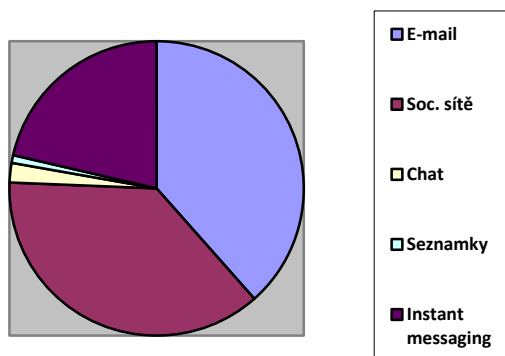
Protože jsem výzkum prováděla na fakultě vysoké školy, předpokládala jsem, že se bude věkové rozmezí pohybovat mezi věkem 20 a 25 let. Výzkumu se účastnilo 36 respondentů ve věku 21 let (40%), 22 respondentů ve věku 22 let (24,42%), 20 respondentů ve věku 23 let (22,2%), 11 respondentů ve věku 24 let (12,21%) a 1 respondent ve věku 25let (1,11%).

3.2.2 Vyhodnocení otázek

Otázka č. 1

Ke komunikaci přes internet využíváte:

- elektronickou poštu
- sociální síť
- chat
- seznamky
- instant messaging (ICQ, MSN apod.)

Na otázku mohli uživatelé odpovědět více možnostmi. Z 90 respondentů používají všichni elektronickou poštu (e-mail). Toto zjištění odpovídá výzkumům, prováděným Českým statistickým úřadem v posledních letech, které jasně ukazují, že nejvíce uživatelů internetu používá elektronickou poštu. Podle mého názoru se e-mail používá v ČR nejdéle ze všech

možností, a proto je dodnes využíván nejvíce. Často používané jsou i sociální sítě, které využívá 87 respondentů (97%). Úspěšnost sociálních sítí si vysvětlují tím, že se šetření zúčastnili respondenti do 25 let. Tato věková kategorie u nás používá sociální sítě nejvíce. V 56% užívají k internetové komunikaci také programy instant messaging (ICQ, MSN a další), tuto odpověď zaškrtno 50 uživatelů. Tyto nástroje byly hojně využívány před sociálními sítěmi, které je dnes staví do pozadí. Dále, ale již v menším množství, je využíváný chat, který používá 5 uživatelů (5,6%) a seznamky, na kterých jsou přihlášení 2 uživatelé (2,24%).

Otázka č. 2

Z jakého důvodu používáte internetovou komunikaci?

- a) seznámení se s někým novým
- b) navázání partnerského vztahu
- c) rychlejší předávání a přijímání informací
- d) udržování kontaktu s lidmi, se kterými se nemůžete setkat osobně nebo které delší dobu nevidáte
- e) sdílení svých zájmů, zálib a zážitků s ostatními
- f) zábava
- g) jiné

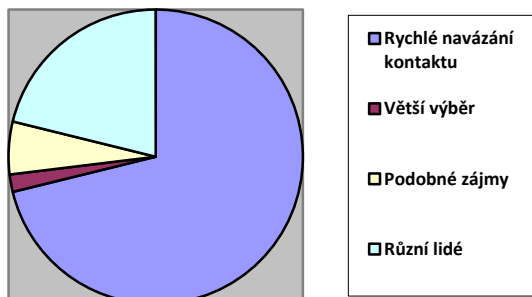
	Seznámení	Nový vztah	Rychlejší předávání inf.	Udržování kontaktu	Sdílení	Zábava	Jiné
Respondenti	5	1	90	88	31	43	1
%	5,6	1,12	100	98,56	34,72	48,16	1,12

Jak je patrné z tabulky, pro dotazované studenty je internetová komunikace nejdůležitější z hlediska rychlého předávání informací. Tuto odpověď vybralo všech 90 respondentů (100%). Dalším důvodem je udržování kontaktu s osobami, se kterými se nemohou setkat osobně z různých důvodů (např. vzdálenost). Třetím nejvíce početným bodem je vyhledávání internetové komunikace za účelem zábavy. Za povšimnutí stojí také sdílení svých zájmů s ostatními. Pouze 6 respondentů používá internetovou komunikaci z důvodu seznámení se nebo navázání nových kontaktů a vztahů. 1 z dotazovaných odpověděl, že internetovou komunikaci používá z důvodu pracovního. Z odpovědí vyplynulo, že dotazovaní používají internet pouze k udržování vztahů dosavadních, a k novému seznámení ji použijí minimálně.

Otázka č. 3

Za největší z následujících výhod internetové komunikace považujete:

- a) možnost rychlého navázání kontaktu
- b) větší výběr z možných budoucích partnerů
- c) větší pravděpodobnost, že najdete někoho s podobnými zájmy
- d) možnost seznámení se s různými lidmi z různých částí světa

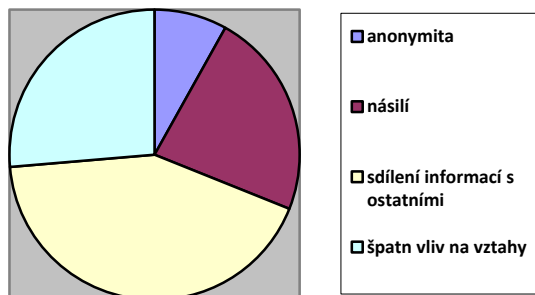

Uživatelé považují možnost rychlého navázání kontaktu za největší výhodu internetové komunikace. Tuto možnost vybralo 74 respondentů (82,88%). 27 uživatelů (30,24%) na internetové komunikaci láká možnost seznámení se s různými lidmi z různých částí světa. Méně oceňovaná je možnost velkého výběru budoucích partnerů, kterou si vybrali pouze 2 respondenti (2,24%). Mnoho nezískala ani možnost být v kontaktu s někým se stejnými zájmy, to oceňuje 6 respondentů z 90 (6,72%).

Otázka č. 4

Jaká jsou největší rizika, která s sebou, podle vás, internetová komunikace přináší?

- a) anonymita
- b) větší výskyt násilí (kyberšikana)
- c) riziko při sdílení osobních informací s ostatními
- d) špatný vliv na mezilidské vztahy

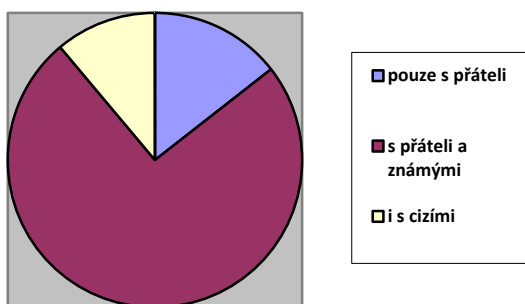

Za největší riziko považují oslovení uživatelé sdílení osobních informací s ostatními (i cizími) uživateli. Toto riziko je největším pro 63 respondentů (70,56%). Je zvláštní, že výrazné procento oslovených však dobrovolně sdílí mnoho osobních informací (viz. otázka č. Výrazně rizikový je pro uživatele také špatný vliv komunikace na mezilidské vztahy (39 uživatelů – 43,68%) a výskyt násilí na internetu (34 respondentů – 28,08%). Rizikem je pro respondenty také anonymita, ale v menší míře než předešlé jevy (12 respondentů – 13,44%).

Otázka č. 5

Přes internet komunikujete:

- a) pouze s přáteli
- b) s přáteli a známými
- c) s přáteli, známými i cizími lidmi

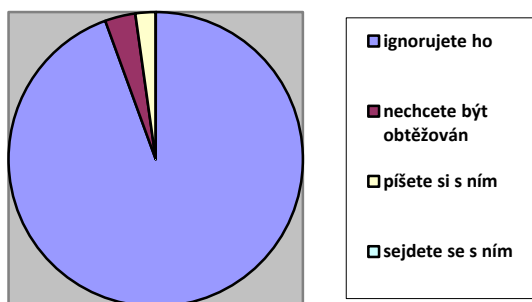

Respondenti nejčastěji komunikují s přáteli a známými. Tuto možnost vybralo 67 (75,04%) studentů. 13 z oslovených 90 uživatelů komunikuje prostřednictvím internetu pouze s přáteli, to je 14,56%. I s cizími lidmi pak komunikuje 10 uživatelů (11,2% dotazovaných).

Otázka č. 6

Pokud vás prostřednictvím internetu osloví někdo, koho neznáte:

- a) ignorujete ho
- b) odepíšete mu, ať vás přestane obtěžovat
- c) píšete si s ním
- d) pokud to navrhne, klidně se s ním setkáte osobně

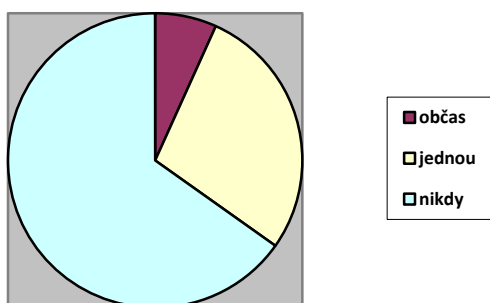

Pokud jsou respondenti osloveni na internetu někým cizím, pak ho většina z nich (85 dotázaných – 95,2%) bude ignorovat. Další 3 mu odepíše, ať je dál neobtěžuje (3,36%) a zbytek oslovených (2,24%) si s ním bude dopisovat. Žádný ze studentů nepřistoupí na schůzku. Protože byla mezi respondenty většina žen, byly tyto odpovědi pravděpodobné.

Otázka č. 7

Setkali jste se někdy s agresivním chováním prostřednictvím internetu?

- a) ano, setkávám se s ním často
- b) ano, setkávám se s ním občas
- c) ano, jednou
- d) ne, nikdy

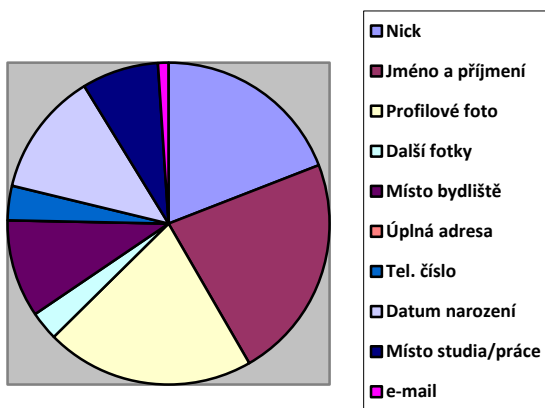

S agresivitou na internetu se většina oslovených nesešla nikdy (58 respondentů – 64,96%). Jednou se s ní setkala 26 uživatelů (29,12%) a občas se s ní setká 6 uživatelů (6,72%). Často se s ní nesešává nikdo z uživatelů. Má s ní tedy zkušenost 32 oslovených z 90, což je více, než jsem čekala. Odpovědi dokazují, že internet je velmi nebezpečné prostředí.

Otázka č. 8

Které z vašich osobních informací jsou na internetu přístupné všem (více možností):

- vaše přezdívka (nick)
- jméno a příjmení
- profilové foto
- ostatní fotky
- místo bydliště
- úplná adresa
- telefonní číslo
- datum narození
- místo, kde studujete/pracujete
- jiné (doplňte)

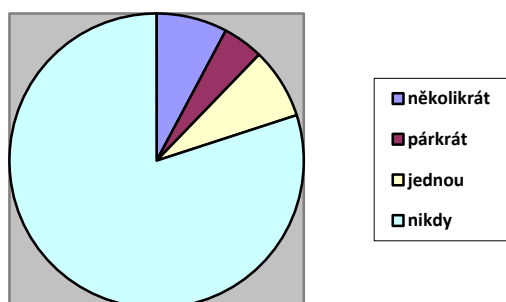
	Nick	Jméno a příjmení	Profil. foto	Ost. fotky	Místo bydliště	Úplná adr.	Tel. číslo	Datum nar.	Místo studia/práce	e-mail
Resp.	72	85	79	11	37	0	13	47	29	4
%	80,6	95,2	88,5	12,3	41,4	0	14,6	52,64	32,5	4,5

Studenti nejčastěji sdělují ostatním uživatelům internetu svoje úplné jméno a profilové foto. Jen tyto informace, které zpočátku vypadají jako neškodné, mohou často posloužit násilníkovi vypátrat svoji oběť. Uživatelé se také často podělí o svoji internetovou přezdívku (nick), datum narození a také místo bydliště. Méně se svěřují s místem, kde studují nebo pracují a telefonním číslem. Minimálně ukážou ostatním své fotky a e-mail. Úplnou adresu nesděluje ani jeden z nich. To naopak dokazuje, že dnešní mládež je informovaná o bezpečném používání internetové komunikace.

Otázka č. 9

Seznámil/a jste se někdy prostřednictvím internetu s někým, kdo je dnes vaším přítelem (známým) a jste stále v kontaktu?

- několikrát
- párkrát
- jednou
- nikdy

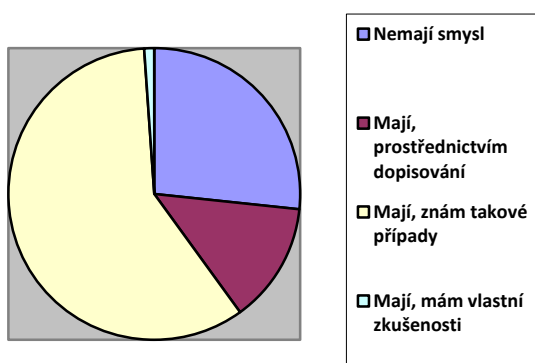

Přátelství prostřednictvím internetu nikdy nenavázalo 80,6% oslovených (72 respondentů). 7 uživatelů (7,8%) ho pak navázalo jednou, 4 uživatelé (4,5%) párkrát a 7 uživatelů (7,8%) několikrát.

Otázka č. 10

Myslíte si, že vztah, který vznikl prostřednictvím internetu, má smysl?

- a) **Ne, tyto vztahy nemají smysl.**
- b) **Mají, ale měly by se udržovat v rovině dopisování.**
- c) **Mají, znám několik lidí, kterým takový vztah vydržel.**
- d) **Mají, sám/sama s tím mám zkušenosti.**

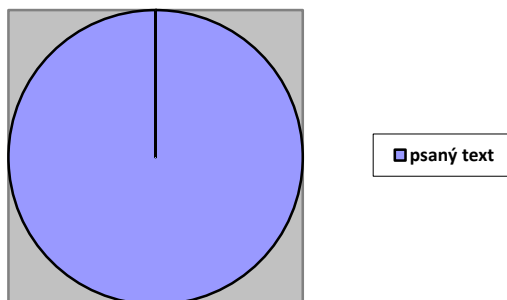

Podle 53 uživatelů (59,4%) mají vztahy, které vznikly prostřednictvím internetové komunikace, smysl, protože znají někoho, komu takový vztah vyšel. Převaha této odpovědi mě překvapila, ale na druhou stranu je takové navázání vztahu pro některé lidi, mnohem jednodušší, a proto je tato možnost seznámení tolik využívána. 24 studentů (26,88%) si myslí, že tyto vztahy smysl nemají. 12 dotázaných (13,4%) odpovědělo, že tyto vztahy mají smysl pouze v rovině internetového dopisování. Jeden uživatel pak má sám zkušenosti s takovým vztahem.

Otázka č. 11

Při internetové komunikaci nejčastěji používáte:

- a) **psaný text**
- b) **volání**
- c) **videohovor**
- d) **jiné**

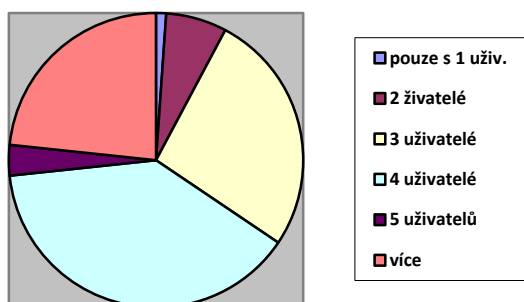

V této otázce všech 90 dotazovaných, tedy 100% odpovědělo, že nejčastěji komunikuje prostřednictvím psaného textu. Podle mého názoru nejsou ostatní možnosti v ČR tolik známé a rozšířené.

Otázka č. 12

V určitou dobu jste schopni komunikovat zároveň s:

- a) pouze jedním uživatelem
- b) dvěma uživateli
- c) třemi uživateli
- d) čtyřmi uživateli
- e) pěti uživateli
- f) více než pěti uživateli

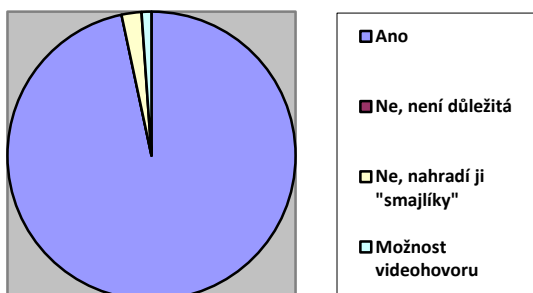

Oproti konverzaci tváří v tvář dokáže prostřednictvím internetové komunikace vést smysluplný hovor s více osobami najednou mnohem více uživatelů. Se 4 osobami najednou dokáže vést hovor 35 oslovených (39,2%). Se 3 osobami dokáže komunikovat najednou 24 dotázaných (26,88%). S více než pěti osobami najednou často komunikuje 21 respondentů (23,52%). 3 uživatelé dokážou komunikovat zároveň s pěti osobami. S maximálně jednou osobou, což by se dalo přirovnat skutečnému smysluplnému rozhovoru, komunikuje na internetu pouze jediný respondent.

Otázka č. 13

Schází vám během konverzace přes internet neverbální komunikace?

- a) Ano.
- b) Ne. Výraz, gesta a postoje nejsou nutnou součástí konverzace.
- c) Ne, lze ji jednoduše nahradit tzv. „smajlíky“.
- d) Jiná odpověď: (doplňte)

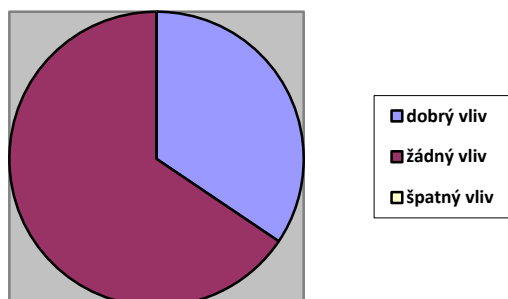

Z této otázky vyplynulo, že uživatelé během komunikace přes internet, postrádají neverbální komunikaci. Celým 98,6% respondentů neverbální komunikace schází. 1 uživatel ji nepotřebuje, protože ji jednoduše nahradí tzv. smajlíky a 1 uživateli stačí nahradit neverbální komunikaci videohovorem. Odpovědi ukazují, že je stále spousta věcí, které internetové komunikace zatím prostě nahradit nedokáže, a proto je dále vyhledávána komunikace tváří v tvář.

Otázka č. 14

Internetová komunikace s přáteli má na vaše vztahy:

- a) dobrý vliv
- b) nemá žádný vliv
- c) špatný vliv

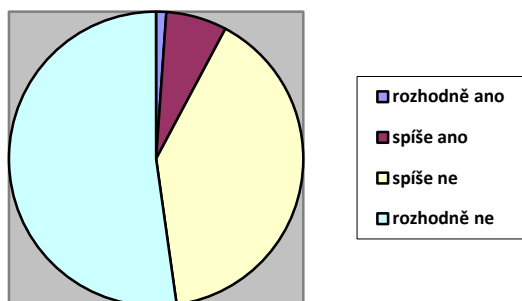

Většinu dotazovaných se zdá, že internetová komunikace nemá žádný vliv na jejich vztahy s přáteli (59 studentů – 66%). 31 uživatelů (34,7%) má pocit, že internetová komunikace má na vztahy s přáteli spíše dobrý vliv.

Otázka č. 15

Od té doby, co jste na internetu v kontaktu s přáteli, máte menší zájem vidět se s nimi a bavit se s nimi osobně?

- a) rozhodně ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) rozhodně ne

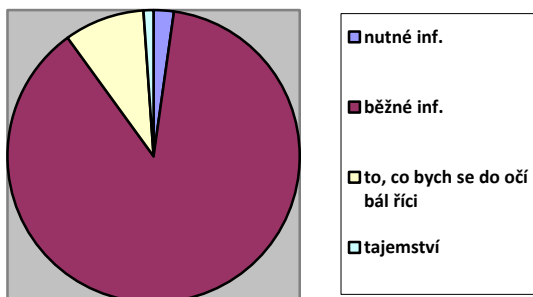

Z odpovědí respondentů vyplývá, že jejich zájem sejit se s přáteli osobně neklesá ani potom, co jsou s nimi v kontaktu na internetu. Rozhodně si to myslí 47 studentů (52,6%), spíše si to myslí 36 studentů (40,3%). K opaku se spíše přiklání 6 respondentů (6,72%). Pouze jeden student si myslí, že poté, co je v kontaktu s přáteli prostřednictvím internetu, nemá potřeby se s nimi scházet osobně.

Otázka č. 16

Prostřednictvím internetové komunikace píšete druhým:

- a) pouze nutné informace
- b) běžné věci, stejné jako při osobním kontaktu
- c) i to, co byste se jim bál/a říci do očí
- d) svá největší tajemství

Co se týče sdělených informací, internetová komunikace se od té tváří v tvář skoro neliší. 79 respondentů (88,5%) si prostřednictvím internetu řekne to samé, co by si řekli i do očí. 8 dotázaných studentů (9%) by řeklo druhému i to, co by se báli říci do očí. 1 z respondentů by dokonce prozradil i svá největší tajemství. Naopak co nejméně toho přes internet řeknou 2 uživatelé.

Otázka č. 17

Oproti komunikaci tváří v tvář jste během komunikace přes internet (více možností):

- **otevřenější**
- **sebevědomější**
- **přátelštější**
- **agresivnější**
- **zbrklejší**
- **méně důvěřivý/á**
- **odvážnější**
- **více náladový/á**
- **jiné (doplňte):**
- **žádné změny v chování nezaznamenáváte**

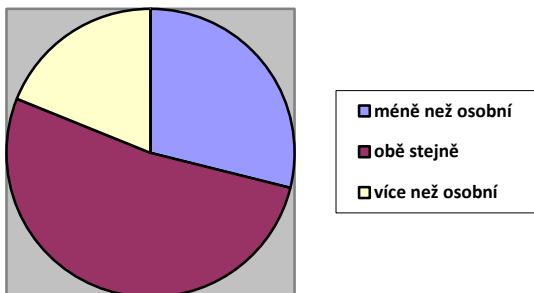
	Otevřenější	sebevědomější	přátelštější	agresivnější	zbrklejší	Méně důvěřivý	odvážnější	Více náladový	Žádné změny
Resp.	29	29	11	3	11	34	14	4	33
%	32,5	32,5	12,3	3,4	12,3	38	15,7	4,48	37

U některých studentů, se při komunikaci na internetu rozvíjejí vlastnosti, které u nich během komunikace tváří v tvář nejsou tak patrné. Mezi ty kladné patří větší otevřenost, sebevědomí, přátelské vystupování a odvážnost. Bohužel s sebou internetová komunikace přináší i ty negativní vlastnosti, mezi kterými se objevují větší agresivita, zbrklost, náladovost a menší důvěřování druhým. U 33 respondentů se neprojevují žádné změny chování.

Otázka č. 18

V jaké míře využíváte internetovou komunikaci?

- a) používám ji méně než osobní kontakt
- b) obě komunikace používám stejně často
- c) používám ji více než osobní kontakt

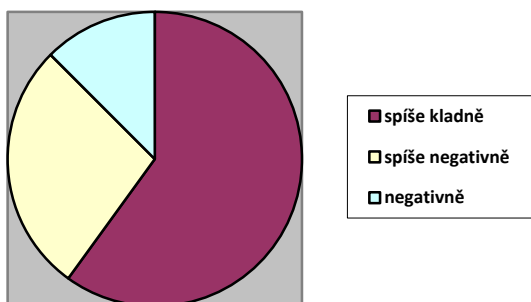

47 studentů používá internetovou komunikaci ve stejném množství jako komunikaci tváří v tvář (52,6%). Méně ji používá 26 studentů (29%) a více než osobní komunikaci ji používá 17 dotázaných (19%).

Otázka č. 19

Internetovou komunikaci a její vliv na mezilidské vztahy vnímáte:

- a) kladně
- b) spíše kladně
- c) spíše negativně
- d) negativně

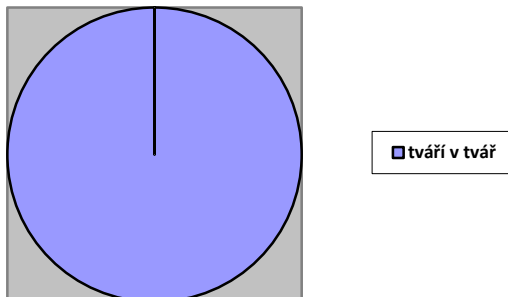

Internetovou komunikaci vnímá většina dotazovaných spíše kladně. Odpovědělo tak 48 studentů (53,8%). Spíše negativně ji vidí 32 respondentů (35,8%), rozhodně negativně 10 respondentů (11%).

Otázka č. 20

Kterou z následujících komunikací upřednostňujete?

- a) **internetovou**
- b) **tváří v tvář**

V této otázce všech 90 dotazovaných odpovědělo, že dávají přednost komunikaci tváří v tvář před komunikací internetovou.

3.3 Porovnání výsledků s hypotézami

1. Hypotéza

Studenti, kteří mají zkušenost se vztahy vzniklými přes internet, vnímají internetovou komunikaci více kladně, než studenti, kteří s těmito vztahy zkušenosti nemají.

$$H_0: P(X \cap Y) = P(X) P(Y)$$

$$H_1: P(X \cap Y) \neq P(X) P(Y)$$

Tabulka pozorovaných četností

Zkušenosti se vztahy	Vnímají kladně	Vnímají negativně	Celkem
Mají	23	8	31
Nemají	24	35	59
Celkem	47	43	90

Tabulka očekávaných četností

Zkušenosti se vztahy	Vnímají kladně	Vnímají negativně	Celkem
Mají	$47 * 31 / 90 = 16,2$	$43 * 31 / 90 = 14,8$	31
Nemají	$47 * 59 / 90 = 30,8$	$43 * 59 / 90 = 28,2$	59
Celkem	47	43	90

Testové kritérium

Zkušenosti se vztahy	Vnímají kladně	Vnímají negativně	Celkem
Mají	$(23 - 16,2)^2 / 16,2 = 2,85$	$(8 - 14,8)^2 / 14,8 = 3,12$	5,97
Nemají	$(24 - 30,8)^2 / 30,8 = 1,5$	$(35 - 28,2)^2 / 28,2 = 1,64$	3,14
Celkem	4,35	4,76	9,11

Kritická hodnota

$$KH = \chi^2_{\alpha} ((r-1) (s-1)) = \chi^2_{0,99} (1) = 6,63$$

$$TK > KH$$

H_0 se zamítá \rightarrow potvrzuje se H_1 (alternativní hypotéza)

Ze získaných dat při hladině významnosti ($\alpha = 0,01$) vyplynulo, že studenti, kteří mají zkušenosti se vztahy, které vznikly prostřednictvím internetu, vnímají internetovou komunikaci více kladně, než studenti, kteří s těmito vztahy nemají zkušenosti žádné. **Proto mohou 1. hypotézu verifikovat.**

2. Hypotéza

Studenti, kteří si často píší najednou se čtyřmi a více uživateli, mají menší chuť setkat se s přáteli osobně, než studenti, kteří si často píší s méně uživateli

$$H_0: P(X \cap Y) = P(X) P(Y)$$

$$H_1: P(X \cap Y) \neq P(X) P(Y)$$

Tabulka pozorovaných četností

Počet uživatelů	Menší chuť na osobní setkání	Větší chuť na osobní setkání	Celkem
Maximálně tři	36	9	45
Čtyři a více	44	1	45
Celkem	80	10	90

Tabulka očekávaných četností

Zkušenosti se vztahy	Menší chuť na osobní setkání	Větší chuť na osobní setkání	Celkem
Maximálně tři	$80 * 45 / 90 = 40$	$10 * 45 / 90 = 5$	45
Čtyři a více	$80 * 45 / 90 = 40$	$10 * 45 / 90 = 5$	45
Celkem	80	10	90

Testové kritérium

Zkušenosti se vztahy	Menší chuť na osobní setkání	Větší chuť na osobní setkání	Celkem
Maximálně tři	$(36 - 40)^2 / 40 = 0,4$	$(8 - 14,8)^2 / 14,8 = 3,2$	3,6
Čtyři a více	$(44 - 40)^2 / 40 = 0,4$	$(35 - 28,2)^2 / 28,2 = 3,2$	3,6
Celkem	0,8	6,4	7,2

Kritická hodnota

$$KH = \chi^2_{\alpha} ((r-1) (s-1)) = \chi^2_{0,99} (1) = 6,63$$

$$TK > KH$$

H_0 se zamítá \rightarrow potvrzuje se H_1 (alternativní hypotéza)

Ze získaných dat při hladině významnosti ($\alpha = 0,01$) vyplynulo, že studenti, kteří si často píší prostřednictvím internetu s více než 4 uživateli najednou, mají menší chuť na osobní setkání s přáteli než uživatelé, kteří si píší s méně uživateli. **Proto lze verifikovat i 2. hypotézu.**

3. Hypotéza

Studenti, kteří u sebe během internetové komunikace zaznamenávají změny ve společenském chování, používají internetovou komunikaci méně, než studenti, kteří změny nezaznamenávají.

$$H_0: P(X \cap Y) = P(X) P(Y)$$

$$H_1: P(X \cap Y) \neq P(X) P(Y)$$

Tabulka pozorovaných četností

Zaznamenané změny	Použití int. komunikace stejně nebo více	Použití int. komunikace méně	Celkem
Ano	30	21	51
Ne	30	9	39
Celkem	60	30	90

Tabulka očekávaných četností

Zaznamenané změny	Použití int. komunikace stejně nebo více	Použití int. komunikace méně	Celkem
Ano	$60 * 51 / 90 = 34$	$30 * 51 / 90 = 17$	51
Ne	$60 * 39 / 90 = 26$	$30 * 39 / 90 = 13$	39
Celkem	60	30	90

Testové kritérium

Zaznamenané změny	Použití int. komunikace stejně nebo více	Použití int. komunikace méně	Celkem
Ano	$(30 - 34)^2 / 34 = 0,47$	$(21 - 17)^2 / 17 = 0,94$	1,41
Ne	$(30 - 26)^2 / 26 = 0,62$	$(9 - 13)^2 / 13 = 1,23$	1,85
Celkem	1,09	2,17	3,26

Kritická hodnota

$$KH = \chi^2_{\alpha} ((r-1) (s-1)) = \chi^2_{0,99} (1) = 6,63$$

$$TK < KH$$

H_0 se potvrzuje \rightarrow zamítá se H_1 (alternativní hypotéza)

Ze získaných dat při hladině významnosti $\alpha = 0,01$, vyplynulo, že studenti, kteří u sebe zaznamenávají během internetové komunikace změny v chování, nepoužívají internetovou komunikaci méně, než studenti, kteří během ní žádné změny nezaznamenávají.

3. hypotézu tedy falzifikují.

4. Hypotéza

Studenti, kteří se na internetu setkali s agresivním chováním, navazují na internetu kontakt s cizími lidmi méně, než studenti, kteří se s agresivním chováním na internetu nesetkali nikdy.

$$H_0: P(X \cap Y) = P(X) P(Y)$$

$$H_1: P(X \cap Y) \neq P(X) P(Y)$$

Tabulka pozorovaných četností

Setkání s agresivním chováním	Navazují kontakty	Nenavazují kontakty	Celkem
Ano	22	13	35
Ne	9	46	55
Celkem	31	59	90

Tabulka očekávaných četností

Setkání s agresivním chováním	Navazují kontakty	Nenavazují kontakty	Celkem
Ano	$31 * 35 / 90 = 12,1$	$59 * 35 / 90 = 22,9$	35
Ne	$31 * 55 / 90 = 18,9$	$59 * 55 / 90 = 36,1$	55
Celkem	31	59	90

Testové kritérium

Setkání s agresivním chováním	Navazují kontakty	Nenavazují kontakty	Celkem
Ano	$(22 - 12,1)^2 / 12,1 = 8,1$	$(13 - 22,9)^2 / 22,9 = 4,28$	12,38
Ne	$(9 - 18,9)^2 / 18,9 = 5,19$	$(46 - 36,1)^2 / 36,1 = 2,71$	7,9
Celkem	13,29	6,99	20,28

Kritická hodnota

$$KH = \chi^2_{\alpha} ((r-1) (s-1)) = \chi^2_{0,99} (1) = 6,63$$

$$TK > KH$$

H_0 se zamítá → potvrzuje se H_1 (alternativní hypotéza)

Ze získaných dat při hladině významnosti ($\alpha = 0,01$) vyplynulo, že studenti, kteří se na internetu někdy setkali s agresivním chováním, navazují prostřednictvím internetové komunikace kontakt s cizími lidmi méně, než studenti, kteří se s agresivním chováním nikdy nesetkali. **Z toho důvodu tedy verifikuji 4. hypotézu.**

4 Závěr

Hlavní myšlenkou této práce je fakt, že internetová komunikace patří do našich životů, život bez ní je téměř nemožný a pro spoustu lidí, zvláště pak studentů a dospívajících, je každodenní náplní života. Lze na ni nahlížet z více úhlů pohledu. Jak se po několik let ukazovalo, může být velmi přínosná a zároveň je velkým problémem. Pokud se s ní naučíme zacházet a budeme schopni ji využívat tak, jak je nejvhodnější, potom by pro nás dál měla znamenat jednu z věcí, která nám komunikaci usnadňuje a urychluje. Může být ale více než pouhým nástrojem. Lidé se ji naučili využívat jako zábavný prvek a také jako pomocníka při udržování a zlepšování svých sociálních vztahů, dovedností a interakcí.

Myslím si, že všechny výzkumné cíle, které jsem si stanovila, se mi podařilo splnit. Pomocí dotazníků jsem zjistila, že internetová komunikace je dnes součástí života každého studenta. I když dávají přednost komunikaci osobní, internetovou komunikaci vnímají spíše kladně. Komunikaci přes internet využívají z důvodu zábavy, předávání a sdílení informací a také k udržování vztahů s přáteli. Nové vztahy navazují studenti raději osobně, i když znají případy, kdy vztah přes internet vyšel někomu druhému. K poznávání nových lidí na internetu se nestaví příliš kladně, a to především kvůli možnému nebezpečí, které by jim hrozilo. Někteří z nich se při internetové komunikaci setkávají se změnami svého sociálního chování, někteří se chovají stejně, jako při komunikaci tváří v tvář. Jejich dřívější vztahy nejsou komunikací přes internet ovlivněny, mají stále potřebu osobního kontaktu s přáteli. Důvodem může být například to, že při internetové komunikaci postrádají neverbální komunikaci.

Rizikovou skupinou jsou spíše děti a nezletilí. Studenti, kteří se podíleli na vyplňování mého dotazníku, ukázali, že internetovou komunikaci používat umí, vědí, proč ji používají a jsou si vědomi všech nástrah, která s sebou tato komunikace přináší. Stejně tak umí využívat i všechny její výhody.

Ze čtyř stanovených hypotéz se potvrdily tři. Z nepotvrzené hypotézy vyšlo jasně najevo, že u většiny oslovených jsou během komunikování na internetu patrné změny v jejich chování, pozorují u sebe nové sociální vlastnosti. Z velké části dochází ke změnám pozitivním, a proto tito uživatelé internetovou komunikaci používají často.

Vliv internetové komunikace na sociální život uživatelů je velmi obsáhlým problémem, moje práce však obsahuje pouze zlomek toho, co je možné zjistit. Toto vnímám jako rezervu svojí práce. Dalším nedostatkem by mohl být úzký okruh zkoumaného souboru.

Téma práce mě velice zaujalo, ráda bych se k němu v budoucnu vrátila. V posledních letech na něj vzniká stále více prací. Jistě se brzy stane jedním z nejdiskutovanějších, nejaktuálnějších a nejznámějších témat.

Použitá literatura:

- 1) CEJPEK, Jiří. *Informace, komunikace a myšlení: úvod do informační vědy*. 2. přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 2005, 233 s. Věda do kapsy, sv. 2. ISBN 80-246-1037-X.
- 2) GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu: úvod do informační vědy*. Vyd. 3. Překlad Vladimír Jůva. Brno: Paido, 2000, 207 s. Edice pedagogické literatury, sv. 2. ISBN 80-859-3179-6.
- 3) HAYES, Nicky. *Základy sociální psychologie*. Vyd. 3. Překlad Irena Štěpaníková. Praha: Portál, 2003, 166 s. ISBN 80-717-8763-9.
- 4) KREJČÍ, Veronika. *Kyberšikana: Kybernetická šikana*. Olomouc, 2010. ISBN 978-80-254-7791-5. Odborná studie. Univerzita Palackého, fakulta pedagogická.
- 5) KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Jak si navzájem lépe porozumíme*. Vyd. 1. Praha: Svoboda, 1988, 240 s. ISBN 25-095-88.
- 6) KUNCZIK, Michael. *Základy masové komunikace*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1995, 307 s. ISBN 80-718-4134-X.
- 7) LÉVY, Pierre. *Kyberkultura*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2000, 229 s. Věda do kapsy, sv. 2. ISBN 80-246-0109-5.
- 8) MIKULÁŠTÍK, Milan. *Komunikační dovednosti v praxi: psychologie dorozumívání i nedorozumění mezi lidmi*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2003, 361 s. Věda do kapsy, sv. 2. ISBN 80-247-0650-4.
- 9) NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie osobnosti*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1995, 336 s. ISBN 80-200-0525-0.

- 10) PLAŇAVA, Ivo. *Jak (to) spolu mluvíme: (psychologie dorozumívání i nedorozumění mezi lidmi)*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, 1992, 130 s. Věda do kapsy, sv. 2. ISBN 80-210-0412-6.
- 11) RYBKA, Michal. *Jak komunikovat elektronicky: děti dospělými, dospělí dětmi*. 1. vyd. Praha: Grada, 2002, 92 s. Psychologická setkávání, sv. 6. ISBN 80-247-0208-8.
- 12) ŘEZÁČ, Jaroslav. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998, 268 s. ISBN 80-859-3148-6.
- 13) ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2003, 158 s. Psychologická setkávání, sv. 6. ISBN 80-725-4360-1
- 14) VÁGNEROVÁ, Marie. *Základy psychologie: úvod do informační vědy*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2004, 356 s. ISBN 80-246-0841-3.
- 15) VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie lidské komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000, 263 s. ISBN 80-7178-291-2.

Internetové zdroje:

- 16) *Adiktologická ambulance: Poradenství v oblasti závislosti* [online]. © 2010 [cit. 2012-01-17]. Dostupné z: <http://poradna.adiktologie.cz/article/uzivani-psychoaktivnich-latek-a-informacnich-technologie-u-vysokoskolskych-studentu/>
- 17) *Facebook* [online]. c2011 [cit. 2011-12-16]. Společnost. Dostupné z WWW: <<http://www.facebook.com/press/info.php?factsheet>>.
- 18) *ICQ* [online]. c2010 [cit. 2011-12-18]. About ICQ. Dostupné z WWW: <<http://www.icq.com/info/about.html>>.

- 19) *Internet Society* [online]. c2011 [cit. 2011-12-17]. Brief History of the Internet. Dostupné z WWW: <<http://www.internetsociety.org/internet/internet-51/history-internet/brief-history-internet#Origins>>.
- 20) *MySpace* [online]. c2003 [cit. 2011-12-16]. Terms. Dostupné z WWW: <http://www.myspace.com/Help/Terms?pm_cmp=ed_footer>.
- 21) SULAR, John. *The Psychology of Cyberspace* [online]. 1998 [cit. 2011-12-17]. Cyberspace as Psychological Space. Dostupné z WWW: <<http://www-usr.rider.edu/~suler/psyber/psychspace.html>>
- 22) *Twitter* [online]. c2011 [cit. 2011-12-16]. About. Dostupné z WWW: <<http://twitter.com/about>>.

Přílohy:

- dotazník

Dotazník

Vážení studenti, vážené studentky,

jmenuji se Šárka Chaloupková, studuji na Univerzitě Pardubice a píši bakalářskou práci na téma Psychologické aspekty internetové komunikace. Moje práce se zabývá vlivem internetové komunikace na studenty. Proto vás prosím o vyplnění dotazníku, který je zaměřen především na vztahy a společenský život v prostředí internetu.

Jste:

- muž
- žena

Věk:

1. Ke komunikaci přes internet využíváte (je možné zaškrtnout více možností):

- elektronickou poštu (e-mail)
- sociální sítě
- chat
- seznamky
- instant messaging (např. ICQ, MSN apod.)
- jiné (napište):

2. Internetovou komunikaci používáte z důvodu (více možností):

- seznámení se s někým novým
- navázání partnerského vztahu
- rychlejšího předávání a přijímání informací
- udržování kontaktu s lidmi, se kterými se nemůžete setkat osobně nebo které delší dobu nevidáte
- sdílení svých zájmů, zálib a zážitků s ostatními
- zábavy
- z jiného důvodu (doplňte):

3. Za největší z následujících výhod internetové komunikace považujete

(maximálně dvě možnosti):

- možnost rychlého navázání kontaktu
- větší výběr z možných budoucích partnerů
- větší pravděpodobnost, že najdete někoho s podobnými zájmy
- možnost seznámení se s různými lidmi z různých částí světa

4. Jaká jsou největší rizika, která s sebou, podle vás, internetová komunikace přináší? (maximálně dvě možnosti)

- anonymita
- větší výskyt násilí (např. kyberšikana)
- riziko při sdílení osobních informací s ostatními
- špatný vliv na mezilidské vztahy

5. Přes internet komunikujete:

- pouze s přáteli
- s přáteli a známými
- s přáteli, známými i s cizími lidmi

6. Pokud vás prostřednictvím internetu osloví někdo, koho neznáte:

- ignorujete ho
- odepíšete mu, ať vás přestane obtěžovat
- píšete si s ním
- pokud to navrhne, klidně se s ním setkáte osobně

7. Setkali jste se někdy s agresivním chováním prostřednictvím internetu?

- ano, setkávám se s ním často
- ano, setkávám se s ním občas
- ano, jednou
- ne, nikdy

8. Které z vašich osobních informací jsou na internetu přístupné všem (více možností):

☐ moje přezdívka
(nick)	☐ úplná adresa
☐ jméno a příjmení	☐ telefonní číslo
☐ profilové foto	☐ datum narození
☐ ostatní fotky	☐ místo, kde studuji/pracuji
☐ místo bydliště	☐ jiné (doplňte):

9. Seznámil/a jste se někdy prostřednictvím internetu s někým, kdo je dnes vaším přítelem (známým) a jste stále v kontaktu?

- několikrát
- párkrát
- jednou
- nikdy

10. Myslíte si, že vztah, který vznikl prostřednictvím internetu, má smysl?

- Ne, tyto vztahy nemají smysl.
- Mají, ale měly by se udržovat v rovině dopisování přes internet.
- Mají, znám několik lidí, kterým takový vztah vydržel.
- Mají, sám/sama s tím mám zkušenosti.

11. Při internetové komunikaci nejčastěji používáte:

- psaný text
- volání
- videohovor
- jiné

12. V určitou dobu jste schopni komunikovat zároveň s:

- pouze jedním uživatelem
- dvěma uživateli
- třemi uživateli
- čtyřmi uživateli
- pěti uživateli
- více než pěti uživateli

13. Schází vám během konverzace přes internet neverbální komunikace?

- Ano.
- Ne. Výraz, gesta a postoje nejsou nutnou součástí konverzace.
- Ne, lze ji jednoduše nahradit tzv. „smajlíky“.
- jiná odpověď (doplňte):

14. Internetová komunikace s přáteli má na vaše vztahy

- dobrý vliv
- nemá žádný vliv
- špatný vliv

15. Od té doby, co jste na internetu v kontaktu s přáteli, máte menší zájem vidět se s nimi a bavit se s nimi osobně?

- rozhodně ano
- spíše ano
- spíše ne
- rozhodně ne

16. Prostřednictvím internetové komunikace píšete druhým

- pouze nutné informace
- běžné věci, stejně jako při osobním kontaktu
- i to, co byste se jim bál/a říci do očí
- svá největší tajemství

17. Oproti komunikaci tváří v tvář jste během komunikace přes internet

(více možností):

- otevřenější
- sebevědomější
- přátelštější
- agresivnější
- zbrklejší
- méně důvěřivý/á

- odvážnější
- více náladový/á
- jiné (doplňte):
- žádné změny v chování nezaznamenáváte

18. V jaké míře využíváte internetovou komunikaci?

- používám ji méně než osobní kontakt
- obě komunikace používám stejně často
- používám ji více než osobní kontakt

19. Internetovou komunikaci a její vliv na mezilidské vztahy vnímáte:

- kladně
- spíše kladně
- spíše negativně
- negativně

20. Kterou z následujících komunikací upřednostňujete?

- internetovou
- tváří v tvář

Děkuji za vyplnění.